

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANA BİLİM DALI
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

**İLKÖĞRETİM 3. SINIF HAYAT BİLGİSİ DERSİNDE TARİH KONULARININ
ÖĞRETİMİNDE FOTOĞRAF KULLANIMININ ÖĞRENCİ BAŞARISINA VE
DERSE OLAN TUTUMUNA ETKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Emine SUCU

Ankara

Şubat, 2014

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ FAKÜLTESİ
İLKÖĞRETİM ANA BİLİM DALI
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

**İLKÖĞRETİM 3. SINIF HAYAT BİLGİSİ DERSİNDE TARİH KONULARININ
ÖĞRETİMİNDE FOTOĞRAF KULLANIMININ ÖĞRENCİ BAŞARISINA VE
DERSE OLAN TUTUMUNA ETKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Emine SUCU

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Selma YEL

Ankara
Şubat, 2014

Jüri Onay Sayfası

Emine Sucu'nun İlköğretim 3. Sınıf Hayat Bilgisi Dersinde Tarih Konularının Öğretiminde Fotoğraf Kullanımının Öğrenci Başarısına ve Derse Olan Tutumuna Etkisi başlıklı yüksek lisans tezi,/...../2014 tarihinde jürimiz tarafından İlköğretim Ana Bilim Dalı, Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadı

İmza

Başkan :

.....

Üye :

.....

Üye :

.....

ÖN SÖZ

Bu çalışma pek çok insanın destek, katılım ve yardımları ile oluşmuştur. Öncelikle değerli hocam, tez danışmanım Prof. Dr. Selma YEL' e Yüksek Lisans eğitimim boyunca ve tez sürecinde göstermiş olduğu ilgi, destek, hoşgörü ve yol göstericiliğinden ötürü teşekkürü bir borç bilirim.

Bilim adına birçok tecrübe kazanmamı sağlayan saygı değer hocalarım; Prof. Dr. Yusuf KALANDER' e, Doç. Dr. Bekir BULUÇ' a teşekkürlerimi sunarım. Yapmış olduğum çalışmalarda bana her zaman yardımcı ve destek olan Yrd. Doç. Dr. Alper Kaşkaya' ya şükranlarımı sunarım. Çalışmama katkısı olan değerli arkadaşım, Hilal Yaşin' e teşekkür ederim.

Beni her zaman destekleyen ve yanımda olan çok kıymetli; babam, Nadir Sucu'ya, annem Nadire Sucu'ya ve kardeşim Ali Alper Sucu'ya teşekkür ederim.

Emine SUCU

Şubat, 2014

ÖZET
İLKÖĞRETİM 3. SINIF HAYAT BİLGİSİ DERSİNDE TARİH KONULARININ
ÖĞRETİMİNDE FOTOĞRAF KULLANIMININ ÖĞRENCİ BAŞARISINA VE
DERSE OLAN TUTUMUNA ETKİSİ

SUCU, Emine

Yüksek Lisans, İlköğretim Ana Bilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Selma YEL

Şubat-2014, 99 sayfa

Bu araştırmada, ilköğretim 3. sınıf öğrencilerinin Hayat Bilgisi dersinde tarih konularının öğretiminde fotoğraf kullanımının öğrenci başarısına ve derse olan tutumuna etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Araştırma, 2011-2012 eğitim öğretim yılında Ankara'nın Nallıhan ilçesindeki Sakarya İlköğretim Okulunda yapılmıştır. Araştırma bir deney ve bir kontrol grubunda bulunan 48 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmada ön test-son test kontrol gruplu yarı deneysel desen kullanılmıştır. Deney ve kontrol gruplarına “Hayat Bilgisi Başarı Testi” ve “Hayat Bilgisi Tutum Ölçeği” ön test-son test-kalıcılık testi olarak verilmiştir.

Araştırmada Hayat Bilgisi başarı testi puanları, derse ilişkin tutum ölçeği puanları ve kalıcılık testi puanlarının hesaplanmasında Kolmagorov-Smirnov testi uygulanmıştır. Deneysel işlemin etkili olup olmadığı, iki grubun ön test ve son test puanlarının karşılaştırılması ile belirlenmiştir.

Verilerin analizi sonucu bulgular incelendiğinde, Hayat Bilgisi başarı testinden elde edilen son test puanlarında deney ve kontrol grupları arasında deney grubunun lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Deney grubu kalıcılık testi sonuçlarında öğrenmede kalıcılığa olumlu yönde etkisi olduğu saptanmıştır. Hayat Bilgisi tutum ölçeğinden elde edilen son tutum puanlarında deney ve kontrol grupları arasında, deney grubunun lehine anlamlı fark bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Hayat Bilgisi, Hayat Bilgisi Dersine İlişkin Tutum Ölçeği, Hayat Bilgisi Dersine İlişkin Başarı Testi, fotoğraf.

ABSTRACT
A STUDY ABOUT THE USES OF PHOTOGRAPHY IN TEACHING OF
HISTORY SUBJECTS AT THE 3RD GRADE ELEMENTARY SCHOOL
STUDENTS' SOCIAL STUDIES LESSON AND ITS EFFECTS ON THE
STUDENT PERFORMANCE, AND ATTITUDE OF THE COURSE

SUCU, Emine

Master Thesis, Elementary School Teaching Department

Thesis Advisor: Selma YEL, Professor

February, 2014 99 Pages

This study aims to show the impacts of the use of the photography in the teaching of history subjects at the 3rd grade elementary school students' social studies lesson and its effects on the student performance, attitude, and learning retention of the course.

Research conducted among an experimental and a control group of 48 students at Nallihan Elementary School, the district of Ankara, in 2011-2012 academic years. During the study, an experimental design with a pre-test and post-test control group was used. Moreover, "Science Achievement Test" and "Science Attitude Scale" were given to the experimental and control groups as pre-test, post-test, and retention test.

In this research Kolmagorov-Smirnov test was used to evaluate scores for Science Achievement Test, Science Attitude Scale, and Retention Test Scores. The effectiveness and success of the research were determined by the comparison of the two groups' pre-test and post-test results.

The findings from the analysis of data showed that Science Achievement post-test score of the experimental and control groups were found to result in favor of the experimental group. Lastly, it was also found a significant differences in terms of the final attitude scores from Science Attitude Scale between experimental and control groups.

Keywords: Social studies, Science Attitude Scale, Science Achievement Test, photography.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	ii
ABSTRACT.....	iii
İÇİNDEKİLER	v
TABLolar LİSTESİ	ix
BÖLÜM I.....	1
I. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	7
1.3. Araştırmanın Önemi	8
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	10
1.5. Araştırmanın Varsayımları	11
1.6. Tanımlar	11
BÖLÜM II	12
II. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	12
2.1. Hayat Bilgisi.....	12
2.1.1. Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı	13
2.2. Tarih	20
2.2.1. Tarih Öğretimi	21
2.2.2. Tarih Öğretiminde Görsel Materyal Kullanımı	23
2.3. Fotoğraf	26
2.3.1. Fotoğraf Analiz Tekniği	27
BÖLÜM III.....	31
III. YÖNTEM.....	31
3.1. Araştırma Modeli	31

3.2. Çalışma Grubu	32
3.3. Veri Toplama Araçları	32
3.3.1 Hayat Bilgisi Başarı Testi.....	32
3.3.2 Hayat Bilgisi Tutum Ölçeği.....	33
3.4. Eğitim Durumunun Hazırlanması ve Uygulanmasına İlişkin Çalışmalar.....	33
3.5. Deneysel İşlemler.....	35
3.6. Verilerin Analizi.....	35
BÖLÜM IV	37
4. BULGULAR VE YORUM.....	37
4.1 Başarıya İlişkin Bulgular ve Yorum	37
4.1.1 Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	38
4.1.2 İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	40
4.1.3 Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	41
4.1.4 Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	42
4.2. Tutuma İlişkin Bulgular ve Yorum	43
4.2.1 Altıncı Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	45
4.2.2 Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	46
4.2.3 Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	47
4.2.4. Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	47
BÖLÜM V	49
5. SONUÇLAR ve ÖNERİLER.....	49
5.1. Sonuçlar.....	49
5.2. Öneriler	53
KAYNAKÇA.....	54
EKLER	59
EK 1: Başarı Testi	60

EK 2:Tutum Ölçeği	62
EK 3: Çalışma Yapradı Örnekleri	63
EK 4:Çalışmada Kullanılan Fotoğraflar ve Sorular	82
EK 5-İzin Yazısı.....	98

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1	Ön test-son test kontrol gruplu desenin simgesel görünümü	32
Tablo 2	3. Sınıf Hayat Bilgisi Dersinde Tarih Konularının Yer Aldığı Temalar, Konular ve Kazanımlar.....	34
Tablo 3	Deney ve Kontrol Grubunun Ön Test Başarı-Son Test Başarı Puanları İçin Normallik Testi Sonuçları	37
Tablo 4	Deney ve Kontrol Grubunun Ön Test-Son Test Puan Bilgileri.....	38
Tablo 5	Deney ve Kontrol Grubunun Ön Test Puanlarının Farklılığı İçin Mann- Whitney U Sonuçları	38
Tablo 6	Deney ve Kontrol Grubunun Son Test Puanlarının Farklılığı İçin Mann- Whitney U Sonuçları	39
Tablo 7	Deney Grubu Öğrencilerinin Ön Test-Son Test Başarı Puanlarının Farklılığı İçin Man-Whitney U Testi Sonuçları	40
Tablo 8	Kontrol Grubu Öğrencilerinin Ön Test-Son Test Başarı Puanlarının Farklılığı İçin Mann-Whitney U Testi Sonuçları	41
Tablo 9	Deney ve Kontrol Grubunun Ön Test Başarı-Son Test Başarı Puanları İçin Normallik Testi Sonuçlar	42
Tablo 10	Deney Kontrol Grubu Bakımından Ön Test Tutum-Son Test Tutum Puan Bilgileri	42
Tablo 11	Deney ve Kontrol Grubunun Ön Test Tutum Puanlarının Farklılığı İçin Mann-Whitney U Sonuçları	43
Tablo 12	Deney ve Kontrol Grubunun Son Test Tutum Puanlarının Farklılığı İçin Mann- Whitney U Sonuçları	44
Tablo 13	Deney Grubu Öğrencilerinin Ön Test Tutum-Son Test Tutum Puanlarının Farklılığı İçin Wilcoxon U Testi Sonuçları	44
Tablo 14	Kontrol Grubu Öğrencilerinin Ön Test Tutum-Son Test Tutum Puanlarının Farklılığı İçin Man-Whitney U Testi Sonuçları	45

BÖLÜM I

I. GİRİŞ

1.1 .Problem Durumu

Eğitimin temel amacı bilimin, ülke ve toplumun gelişmesine katkıda bulunacak şekilde okul programlarında yer almasını sağlamaktır. Matematiğin, coğrafyanın, fiziğin, kimyanın vb. toplumda bilimsel gelişmeye katkıda bulunduklarına dair yaygın bir kanı mevcuttur. Ancak tarih için aynı durum söz konusu değildir. Tarih ders programları, tarihin topluma ve bireye pratikte fayda vermesi düşüncesine göre geliştirilmiştir. Tarih, vatandaşlık eğitiminde bir araç olarak algılanmaya gelmiştir (Dilek, 2007).

İlköğretimin temel amacı; her Türk çocuğunun iyi birer yurttaş olabilmesi için gerekli temel bilgi, beceri, davranış ve alışkanlıkları kazanmasını, milli ahlâk anlayışına uygun olarak yetişmesini, ilgi, yeti ve yetenekleri doğrultusunda hayata ve bir üst öğrenime hazırlanmasını sağlamaktır (Merey, 2012).

Türk Milli Eğitiminin genel amacı, Türk milletinin bütün fertlerini;

1. Atatürk inkılâp ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk milletinin milli, ahlâki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik; lâik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunu davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek;

2. Beden, zihin, ahlâk, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek;

3. İlgi, istidat ve kabiliyetini geliştirerek, gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna da katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamaktır (Milli Eğitim Bakanlığı, 2005).

Eğitimin genel amaçlarını değerlendirdiğimiz zaman Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler ve Tarih derslerinin, bu amaçlara ulaşmada önemli bir rol oynayacağını söyleyebiliriz. Öğrenciler, bu derslerden ilk olarak Hayat Bilgisi dersi ile karşılaşır.

Hayat Bilgisi dersi ile “eğitim” arasında bir iç içelik vardır. Eğitimin genel amacı, çocuğun, çevresine “başarılı”, “etkin” ya da “olumlu” bir biçimde “uyum” yapmasını sağlamaktır (Binbaşoğlu, 2003). Hayat Bilgisi bunu gerçekleştiren ilk derstir.

Yaşamla iç içe olan bu ders, mihver derstir. Hayat Bilgisi, bilgi temelini sosyal bilimlerle doğa bilimlerinden alan, çocuk gelişimine uygun hazırlanmış, yaşama dönük ve somut bir şekilde işlenerek öğrencilerin daha etkin bireyler ve vatandaşlar olarak yaşam sürmelerine zemin hazırlayan ve aynı zamanda ikinci devre derslerine temel oluşturan bir derstir (Baysal, 2006).

Hayat Bilgisi, çocuğun okula başladığı ilk yıllarda, onun bir “bütün” halinde gelişmesini sağlayan ilk derstir. Bu nedenle, çocuğun algı, dikkat, tasarım, bellek ve akıl yürütme gibi yetileri, Hayat Bilgisi derslerinde uygulanacak iyi bir öğretimle, en iyi bir biçimde gelişme olanağı bulur (Binbaşoğlu, 2003).

Hayat Bilgisi dersi sadece öğrencilerin toplum hayatı ve doğa ile ilgili bilgileri öğrendiği bir ders değil, aynı zamanda kendine özgü öğrenme yolları belirleyeceği formal öğrenim hayatının ilk derslerinden biridir. Bu yüzden hem içeriği yönünden hem de öğrencilerin öğrenme şekillerini belirleyecekleri öğrenme ortamlarının hazırlanması yönünden büyük öneme sahiptir (Bektaş, 2012).

Hayat Bilgisi Dersi Programının vizyonu, öğrencilerin aktif katılımı ile gerçekleşen ve öğretmenlerin öğrencilere doğrudan bilgi aktarmak yerine sadece yol göstereceği etkinlikler aracılığı ile;

- Öğrenmekten zevk alan,
- Kendisi, toplumsal çevresi ve doğa ile barışık,

- Kendini, milletini, vatanını ve doğayı tanıyan, koruyan ve geliştiren,
- Gündelik yaşamda gereksinim duyulan temel bilgilere, yaşam becerilerine ve çağın gerektirdiği donanımına sahip,
- Değişikliklere dinamik bir biçimde uyum sağlayabilecek kadar esnek,
- Mutlu bireyler yetiştirmektir (MEB, 2005).

Hayat Bilgisi Programında yer alan kazanımların içerikleri, yaşamsal becerileri geliştirici niteliktedir. Kazanımlar, çocuğun yaşamındaki olay ve olgulardan hareketle hazırlanmış ve daha önceki kazanımlara ön bilgi oluşturacak şekilde hiyerarşik bir düzenle sıralanmıştır. Programda, kazanımların içeriğinde beceriler, kişisel nitelikler, temalar, ara disiplinler ve Atatürkçülük bağlantılarının temel alındığı vurgulanmaktadır (Karabağ, 2012a).

Çocuklar tarih bilgileri ile ilk kez Hayat Bilgisi dersinde karşılaşılır. Tarih, geçmişti açıklama ya da anlama amacı ile şimdiki zamanda yeniden inşa etme süreci ve ürünüdür (Şimşek, 2011).

Tarih, sadece geçmişin kaydı olarak görülürse, ilköğretim programlarında büyük bir rol oynamasını iddia etmenin herhangi bir dayanağını bulmak güçleşir (Dewey, 2000). Tarih, geçmiş hakkında bilgi kalıpları ezberlemek değildir. İnsanlığın geçmişini araştırdıktan, analiz ettikten ve anladıktan sonra evrensel değerleri yeniden kullanılabilir hale getirerek tarihin oluşumuna ve akışına katkı sağlayabiliyorsanız, o zaman gerçek anlamda tarih öğreniyor, onun zevkine varıyor, kazandığınız bilgi ve tecrübeyi uygulama şansına sahip oluyorsunuz demektir (Ata, 2002a).

Tarih eğitiminin amacı, çocuğa sosyal hayatın değerlerini takdir ettirebilmek, insanların birbirleriyle etkili iş birliğini kolaylaştıran ve teşvik eden kuvvetleri hayal ettirebilmek, buna yardım eden ya da gerileten karakter türlerini anlayabilmelerini sağlamak ise, tarihin sunulmasındaki temel nokta, tarihin çocuk için hareketlendirilmesi ve dinamikleştirilmesi olmalıdır (Dewey, 2000). Tarihçilerin tarih yazma süreçlerinde kullandıkları becerileri öğrencilere kazandırmak, tarih eğitiminin amaçlarındandır (Özbaş, 2012). Tarih öğretimindeki bu anlayış ve benimsenen eğitim yaklaşımları öğrenci merkezli eğitim ortamını zorunlu hale getirmiştir. Öğrenme ortamında kullanılacak nesnelerin bu amaca hizmet edebileceği düşünülmektedir.

Nesnelere dayalı öğretimin amaçları iki grupta toplanabilir. Bunlar;

1. Algı ve dikkat gücünü geliştirme, hüküm verme, karşılaştırma, alıştırmalar yardımı ile zihni güçleri kuvvetlendirme,
2. Bilimsel bilginin temellerini atma ve belirli bir bilimin unsurlarının bilgisini aktarmaktır (Ata, 2002b).

Hayat Bilgisi dersi temel Sosyal Bilgiler ve Fen Bilgisi dersleri ile ilgili temel kavramların verildiği bir derstir. Hayat Bilgisi dersi öğrencilerin somut işlemler dönemine rastladığı için bu derste kullanılan araç gereçler oldukça önemlidir (Binbaşioğlu, 2003).

Nalçacı ve Ercoşkun (2005), 'İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılan Materyal' üzerine olan çalışmalarında, Sosyal Bilgiler dersinde kullanılabilecek materyaller hakkında bilgi vererek materyallerin etkili olabilmesi için işlenecek dersin konusuna, eğitim verilen öğrencilerin özelliklerine, kazandırılmak istenilen kazanımlara uygun olarak seçilmesine ve öğretmenin kullanacağı materyallerin eğitim yönünden yararlarını, sınırlılıklarını bilmesi ve kullanılmasına bağlı olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenlere materyal kullanımının önemini kavratılması gerektiğini ve öğretmenlerin materyal kullanımına dair gerekli bilgi, beceri ve tutumla yetiştirilmesinin önemini vurgulamışlardır.

Heinich ve arkadaşları, materyal olarak görselin öğretim durumlarında kullanımına ilişkin yaptığı çalışmalarında, görerek öğrenmenin birçok insanın alışık olduğu bir durum olduğunu ifade etmişlerdir. Dinleyerek %10 öğrenme gerçekleşirken, devreye görerek öğrenme girdiğinde öğrenmenin %80'lere yükseldiğini belirtmişlerdir (Alpan, 2008).

Öğrenme ile ilgili olarak yapılan araştırmalar, öğrenmelerin gerçekleşmesinde görsel materyallerin önemini göstermektedir. Görsel öğeler; öğrenen bireylerin dikkatini çekerek onları güdüler, dikkatlerini canlı tutar, duygusal tepkiler vermelerini sağlar, kavramları somutlaştırır, anlaşılması zor olan kavramları basitleştirir, şekiller yoluyla bilginin düzenlenmesini ve anlaşılmasını kolaylaştırır (Demirel, Seferoğlu ve Yağcı, 2002).

Sınıfta kullanılacak görsel materyaller hem öğrenme ortamını zenginleştirecek hem de öğrenmenin kalıcı olmasında etkin rol oynayacaktır. Görsel materyalin algılanma süreci, diğer yazınsal materyallere göre çok daha hızlı ve kendiliğinden

gerçekleşir. Çünkü insan beyninin görseli algılamasının daha kolay ve zahmetsiz bir zihinsel süreç olduğu düşünülmektedir (Şimşek, 2012).

Görsel materyaller, tarih konularının öğretiminde ve öğrencilere bazı becerilerin kazandırılmasında, dersin zenginleştirilmesinde etkili bir unsurdur (Öztaş, 2012).

Delen (2007), ‘İlköğretim ve Ortaöğretimde Öğretmen Görüşlerine Göre Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersinin Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri’ üzerine yaptığı çalışmasının örneklemini, ilköğretim ikinci kademede ve ortaöğretimde çalışan 135 öğretmen oluşturmaktadır. Katılımcılara 51 tane likert tipi soru, 1 tane de açık uçlu soru sorulmuştur. “İnkılâp Tarihi programı ilköğretimden başlayarak konuların tekrarlanarak gelmesi, konuların orijinalliğini yitirmesine ve öğrencilerde bıkkınlığa yol açmaktadır.” sorusuna öğretmenler, orta düzeyin üstünde katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlere yöneltilen başka bir soru da “İlk ve orta öğretimde İnkılâp Tarihi öğretiminde kullanılan materyaller ders kitabı ve haritalarla sınırlıdır.” olmuştur. Bu soruya da öğretmenler, orta düzeyin üstünde katıldıklarını belirtmişlerdir. Bu sonuçlar, öğrencilerin tarih konularına karşı olumsuz tutum geliştirmemeleri, ilgilerinin azalmaması için ilköğretimin ilk kademesinden başlayarak konuların zengin içeriklerle öğrenciye sunulması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Tarihi konularda geçen soyut kavramların öğretimi İlkokul döneminde güçtür. Çünkü tarih, konusu itibarı ile soyuttur ve geçmişte kalmıştır. Soyut ve karmaşık kavramların somutlaştırılması gerekmektedir.

Tarih öğretiminde farklı öğretim materyallerinin kullanılarak öğrencilerin konular üzerinde düşünmeleri, tarihi konu ile ilgili çıkarımlarda bulunmaları, kendilerinin kişisel görüşlerinin işe koşulduğu tarihsel metinler oluşturmaları, eleştirel düşünme gibi farklı tarihsel düşünme becerilerini işe koşmalarının sağlanması gerekmektedir (Işık, 2011).

Tüm bu bilgiler ışığında Sosyal Bilgilerin disiplinlerinden biri olan tarihin, yapısı itibarı ile öğrenciler tarafından anlaşılmasının ve öğrenilmesinin güçlüğü açıktır. Hitap edilen yaş seviyesi azaldıkça bu güçlük daha da artmaktadır. İlköğretim birinci kademede eğitim ve öğretimden istenilen sonuçların tam olarak alınabilmesi için öğretmenlere tarih öğretimi ile ilgili sorumluluklar düşmektedir. Dersleri planlarken

öğrencilerin ilgilerini çekebilecek, soyut kavramları somutlaştırmalarına yardımcı olacak, tarih dersine karşı olumlu tutum geliştirmelerini sağlayacak, eleştirel düşünme becerilerini geliştirecek, bir tarihçi gibi yetişmelerine yardımcı olacak eğitim-öğretim ortamları planlamalıdır.

Bu amaçla, derslerde kullanılacak olan görsel materyallerden fotoğraf kullanılabilir. Görsel kanıt, sanat tarihçileri tarafından tarihi kanıt olarak kullanılmaktadır. Eğitim biliminde, “bir resmin binlerce kelimedenden değerli olduğu” ileri sürülmüştür (Ata, 2002b).

Bu araştırma kapsamında Hayat Bilgisi dersinde tarih konularının öğretiminde görsel kaynaklardan fotoğrafın kullanımı üzerinde durulmuştur.

Tarihçiler tarafından görsel kanıt olarak kullanılan fotoğraflara bakıp geçmek yeterli değildir. Her bir fotoğraf incelenmeli ve yorumlanmalı, öğrencilerin bu şekilde algı ve dikkatleri eğitilmelidir. Fotoğraf, tarih öğretmeni tarafından pek kullanılmayan öğretim araçları arasındadır. Fotoğrafları “okumayı” öğretme, öğretmenin kazandırması gereken davranışlardan biri olmalıdır. Fotoğraf seçiminde, programa ve konuya uygunluğa dikkat edilmelidir. Tarih öğretiminde fotoğraf kullanılması, pedagojik olduğu kadar tarih metodolojisi açısından da önemlidir. Yazılı kaynaklarda olmayan pek çok bilgi, fotoğraflardan çıkarılabilir. Fotoğraf, tarih bilincinin oluşmasında belgesel bir yardımcı olarak kullanılmalıdır (Ata, 2002b).

Akbaba (2003), “Tarih Öğretiminde Fotoğraf Kullanımı” adlı çalışmada, tarih öğretiminde fotoğraf kullanımının öğrenci başarısına etkisini, geleneksel öğretim yöntemi ile karşılaştırarak incelemiştir. Çalışma grubu olarak aynı öğretmenin iki ayrı sınıfında okuyan 52 lise son sınıf öğrencisi seçilmiştir. Araştırmada, ön test- son test kontrol gruplu deneysel desen kullanılmıştır. T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi müfredat programında yer alan “Eğitim ve Kültür Alanında İnkılâp hareketleri, Yeni Tarih Anlayışı, Türk Dilinin Zenginliği ve Toplumsal Hayatın Düzenlenmesi” konuları deney grubunda öğretim materyali olarak fotoğraf kullanılarak, kontrol grubunda ise geleneksel öğretim yöntemiyle anlatılmıştır. Araştırmanın verileri, T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinin araştırmaya dahil olan konuların işlenmesinden önceki konulardan oluşan Başarı Testi (ön test) ve araştırmaya dahil olan konulardan oluşan Başarı Testi (son test) ile toplanmıştır. Bulgular SPSS programından yararlanılarak

bağımsız Mesti ile analiz edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda tarih öğretiminde fotoğraf kullanılarak yapılan öğretim yöntemi ile öğrenim gören öğrencilerin, geleneksel öğretim yöntemiyle öğrenim gören öğrencilerden daha başarılı olduğu sonucuna varılmıştır. Tarih öğretiminde, görsel materyal ve tarihî belge olarak kullanılan fotoğrafların çözümlenmesi ve bu çözümlemenin sonucunda, tarihsel çıkarımlarda bulunulması, öğrencilerin; akademik başarılarını artırmanın yanında, dersin daha keyifli bir şekilde işlenmesine katkı sağladığını belirtmiştir. Akbaba, bu çalışması ile tarih öğretiminde fotoğraf kullanımının önemini ortaya koymuştur.

İlköğretim 8. Sınıf T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinde fotoğraf ve resim kullanımının öğrenci başarısına etkisini inceleyen Hali (2003), deneysel yöntem olarak fotoğraf ve resim kullanılan grup ile geleneksel öğretim yapılan grubu karşılaştırmıştır. Araştırmada grupların başarılarını karşılaştırabilmek amacıyla ön test- son test kullanılmıştır. Bu testler sonunda alınan puanlarla standart sapmalar bulunmuş. Deney ve kontrol grupları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı bulmak amacıyla t testi uygulanmıştır. Yapılan t testi sonucunda, 8. Sınıf T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinde fotoğraf ve resim kullanımının öğrenci başarısını olumlu etkiledi sonucuna varılmıştır.

Yapılan bu araştırmalar tarih konularının öğretiminde fotoğraf kullanımının öğrenci başarısını olumlu yönde etkilediği ortaya koymuştur. Ancak literatürde Hayat Bilgisi müfredat programında yer alan tarih konularının öğretimi üzerine bir çalışma bulunmamaktadır.

Yapılması planlanan bu çalışma ile Hayat Bilgisi dersinin tarihi konularının öğretiminde fotoğraf kullanarak öğretimin, öğrencilerin başarısına ve derse karşı olan tutumuna etkisinin ortaya konulması hedeflenmektedir.

1.2.Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, İlköğretim 3. sınıf Hayat Bilgisi dersinde tarih konularının öğretiminde fotoğraf kullanımının öğrencilerin başarısına ve derse olan tutumuna etkisini araştırmaktır.

Temeldeki bu amaç doğrultusunda oluşturulan araştırmanın problem cümlesi “İlköğretim 3. sınıf Hayat Bilgisi dersinde tarih konularının öğretiminde fotoğraf kullanımının öğrencilerin başarısına ve derse olan tutumuna etkisi var mıdır?” şeklinde oluşturulmuştur.

Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1) Hayat Bilgisi dersinin tarih konularında öğretim materyali olarak fotoğrafın kullanıldığı sınıf ile geleneksel öğretimin yapıldığı (düz anlatım, soru cevap vb.) sınıfın ön test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

2) Hayat Bilgisi dersinin tarih konularında öğretim materyali olarak fotoğrafın kullanıldığı sınıf ile geleneksel öğretimin yapıldığı (düz anlatım, soru cevap vb.) sınıfın son test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

3) Öğretim materyali olarak fotoğraf kullanılan sınıfın ön test-son test puanları arasında fark var mıdır?

4) Geleneksel öğretim metodu (düz anlatım, soru cevap vb.) uygulanan sınıfın ön test-son test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

5) Hayat Bilgisi dersinin tarih konularında öğretim materyali olarak fotoğraf kullanımının bilginin kalıcılığına etkisi var mıdır?

6) Hayat Bilgisi dersinin tarih konularında öğretim materyali olarak fotoğrafın kullanıldığı sınıf ile geleneksel öğretimin yapıldığı (düz anlatım, soru cevap vb.) sınıfta ki öğrencilerin derse karşı ön tutum puanları arasında anlamlı fark var mıdır?

7) Hayat Bilgisi dersinin tarih konularında öğretim materyali olarak fotoğrafın kullanıldığı sınıf ile geleneksel öğretimin yapıldığı (düz anlatım, soru cevap vb.) sınıfta ki öğrencilerin derse karşı son tutum puanları arasında anlamlı fark var mıdır?

8) Öğretim materyali olarak fotoğrafın kullanıldığı sınıfın ön tutum-son tutum puanları arasında fark var mıdır?

9) Geleneksel öğretimin metodu (düz anlatım, soru cevap vb.) uygulanan sınıfın ön tutum-son tutum puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

1.3.Araştırmanın Önemi

Tarihin doğasından kaynaklı olarak, sözel ve soyut sembollerin kullanılması, öğretim etkinliğinin azalmasında, hatırlanma düzeyinin düşük olmasında baş faktör olarak değerlendirilebilir. Tarih derslerinin tüm öğretim kademelerinde, öğrenciler tarafından sıkıcı ve zor anlaşılan bir ders şeklinde algılanmasının ya da ezber dersi olarak anlaşılmasının nedeni de budur (Şimşek, 2003).

Öğrencilerin başarı duygusunu tatmaları, onların eğitim hayatı açısından önemlidir. Bir dersi sevmek ve o derste başarılı olmak birbirini besleyen iki durumdur. Genellikle öğrenciler kendilerine karmaşık, zor gelen dersi sevmezler ve o derste başarılı olamazlar. Anlayabildikleri dersleri sever ve o derslere çalışmak isterler. Bilgiyi

anlamlı bir şekilde öğrenen öğrenci, ileriki eğitim aşamaları için sağlam bir temel oluşturacaktır.

Bilginin geçici olduğu, ansiklopedik bilgidен çok olayları derinliğine kavrama, eleştirel düşünme yetenekleri ile öğrenmeyi öğrenmenin vurgulandığı, öğrenmede öğrenci-öğretmen ve öğrenci-öğrenci etkileşimine önem verildiği ve çok yönlü zihinsel gelişimin hedeflendiği çağdaş bir eğitim anlayışı benimsenirse, öğrenciler potansiyellerini maksimum düzeyde geliştirebilme olanağı bulacaklardır (Özden, 2003).

Işık (2011), ortaöğretim tarih derslerinde birinci ve ikinci el kaynaklar ile etkinlik temelli ders işlenmesi ile öğrencilerin tarihsel düşünme becerilerinin gelişiminin artıp artmadığına dair nitel bir araştırma yapmıştır. Araştırma öncesinde, deney ve kontrol gruplarına dönük tarihsel düşünme becerilerinin durum tespitini yapmak için tarihsel doküman verilmeden ön metin yazdırmaya dönük test uygulanmıştır. Uygulama süresince de deney grubuna birinci ve ikinci el kaynaklardan oluşan dokümanlar kullanılarak ders işlenmiştir. Uygulama süreci sonunda ise deney ve kontrol grubuna dokümanlar verilerek tarihsel düşünme becerilerinin gelişimini belirlemek amacıyla son metin yazdırmaya dönük test uygulanmıştır. Bu çalışma sonunda tarih derslerinde birinci ve ikinci el kaynaklar ile etkinlik temelli işlenen derslerin öğrencilerin tarihsel düşünme becerilerini geliştirdiği görülmüştür. Belgeler üzerinde çalışmanın öğrencilerin birbirleri ile etkileşimlerini, yaratıcılıklarını, arttırdığı görülmüştür. Tarihsel dokümanların kullanılmasının öğretmen ve öğrenci arasındaki etkileşimi olumlu yönde arttırdığı sonucuna ulaşmıştır. Işık'ın bu çalışması tarih konularında kaynak kullanımının önemini vurgulamaktadır.

Mübahat S. Kütükoğlu da Tarih Araştırmalarında Usûl adlı kitabında tarihin kaynaklarını "Sözlü", "Yazılı-Görüntülü", "Müzelik Malzeme" olarak üçe ayırmıştır. Kütükoğlu'nun yakın geçmiş araştırmaları için teyp, video ve dokümanter filmleri kaynaklar arasına eklemiştir. Kütükoğlu, görsel kaynakların yazılı kaynaklarda bulunmayan pek çok özelliği yansıtabileceğini ifade etmiştir (Ata, 2002b).

Tarih öğretiminde görsel kaynak kullanımı üzerine yapılan bir başka çalışma da Akıncı (2011) tarafından yapılan, "İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinde Temsilî Resim Kullanımıyla Tarihsel Düşünme Becerilerinin Geliştirilmesi" çalışmasıdır. Bu çalışmada 7. sınıftaki 39 öğrenci ile belirlenen konular üzerine çalışılmıştır. Araştırma

verileri, araştırma grubunda, temsili resmin kullanımıyla tarihsel düşünme becerilerinin geliştirilebileceğini göstermiştir. Temsili resim kullanımının; öğrencilerin, üzerinde çalışma yapılan konuyu öğrenmelerinde, derse ilgi ve katılımlarının artmasında ve yaratıcı düşünme gibi becerileri geliştirmelerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu da tespit edilmiştir. Resim gibi görsel materyallerin, Sosyal Bilgiler öğretiminde kullanılması; araştırma grubunu oluşturan öğrencilerin büyük bölümü tarafından olumlu karşılanmıştır. Araştırma grubunu oluşturan öğrenciler, resim gibi görsel materyallerin derslerde kullanılmasını; öğrenmeyi kolaylaştırma, kalıcı öğrenmeyi sağlama, yorum yapabilme gibi becerileri geliştirme ve derse ilgiyi artırdığını vurgulamıştır.

Yapılan çalışmalar tarih öğretiminde görsel kaynak kullanımının önemini vurgulamaktadır.

Ancak literatürde ilkokul 1, 2 ve 3. sınıf öğrencileri üzerine yapılan bir araştırma yoktur. Hatta Hayat Bilgisi dersi içinde yer alan tarih konuları atlanmıştır. Oysaki 7, 8 ve 9 yaşındaki öğrencilerin bilgilerin somutlaştırılmasına daha çok ihtiyacı vardır. Bununla birlikte erken yaşlarda bu tür tekniklerle eğitim gören öğrenciler bir sonraki eğitim basamağına daha donanımlı ve hazır bir geçiş yapacaklardır. Bu çalışmanın bu konudaki eksikliği gidereceği ve diğer çalışmalar için örnek olacağı düşünülmektedir.

1.4.Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma;

1. İlköğretim 3. sınıf Hayat Bilgisi dersi; Okul Heyecanım temasının “Cumhuriyet Bayramını Neden Kutluyoruz ve Atatürk’ün Öğrenim Hayatı”, Benim Eşsiz Yuvam temasının “Atatürk ve İnsan Hakları” ve Dün, Bugün, Yarın temasının “Atatürk’ün Hayatı, Önderimiz ve Atatürk’ün Türk Milletine Yaptığı Hizmetler” konuları ile sınırlıdır.

2. Veri toplama araçları açısından başarı testi ve tutum ölçeği ile sınırlı tutulmuştur.

1.5.Araştırmanın Varsayımları

1. Kontrol altına alınamayan değişkenler, deney ve kontrol gruplarını aynı şekilde etkilemiştir.

1.6.Tanımlar

Hayat Bilgisi: Doğa ve toplum bilimleri alanlarına ilişkin, çağın gerektirdiği en temel bilgi, beceri, tutum, düşünce ve değerlerin seçilip, örgütlenmesiyle “çocukları yaşama hazırlama ve yaşam bilinci oluşturma” işlevini oluşturan ve ilköğretimin ilk üç sınıfında okutulan derstir (Akınoğlu, 2002).

Tutum: Davranışlarımıza yön veren ve öğrenmeyle kazanılan bir olgudur. Bir olaya ya da duruma karşı tutumumuz olumluysa, bu olay ya da durumla ilgili kararımız olumlu; olumsuz ise kararımız olumsuz olmaktadır. Öğrencilerin okula ve derslere karşı tutumu, onların başarısında etkili olmaktadır (Dündar, 2003).

BÖLÜM II

II. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Hayat Bilgisi

İlkokula gelmeden önce çocukların dünyası, yakın çevreleri ve ailelerinin sunduğu imkânlarla sınırlıdır. Okul, öğrencilere yeni yaşantılar sunarak daha geniş bir dünyaya sahip olmalarını sağlar. Bu görevi yüklenecek ilk ve en önemli ders ise Hayat Bilgisi dersidir. Hayat Bilgisi dersi ile sağlanan öğrenme yaşantıları çocuğun hayata uyumunun önemli bir parçası haline gelmiştir. Bununla birlikte bireye milli kültür ve değerlerimizin kazandırılabilmesi, bireyin çağdaş yaşama ve topluma uyum sağlayabilmesi bakımından büyük bir öneme sahiptir (Ocak ve Yıldız, 2011).

Hayat Bilgisi dersi, bilgi temelini sosyal bilimlerle doğa bilimlerinden alan, çocuk gelişimine uygun bir şekilde oluşturulmuş, yaşamla iç içe ve somut bir şekilde işlenerek öğrencilerin daha etkin bireyler ve vatandaşlar olarak yaşamlarını devam ettirmelerine zemin hazırlayan bir derstir. Bu ders aynı zamanda ikinci devre derslerine temel oluşturur (Baysal, 2006).

Hayat Bilgisi dersi, çocuğa bilimsel düşünme yeteneği kazandıran ilk derstir. Eğitimin en önemli öğelerini teşkil eden ve ahlaki bir nitelik taşıyan toplumsal değerler de bu ders aracılığıyla çocuğa kazandırılır. Hayat Bilgisi dersi kitaptan okunacak, ezbere konuşma ile geçirilecek bir ders değildir. Gözlem, deney, iş ve yaşama dersidir. (Binbaşioğlu, 2003). Aristo, öğretimde genel bilgiye varmak için, gerçek hayattan başlamak gerektiğini belirtmiştir. Ratichius, öğrencilerin ezberleyerek değil yaşantılar yoluyla öğrenmesi gerektiğini söyleyerek bilimsel yöntemleri ilkokullarda uygulamak istemiştir (Bektaş, 2012).

Hayat Bilgisi dersinin temel konusu çocuğun içinde bulunduğu çevredeki nesne ve olaylardır. Bu nedenle, bu ders için her çevreye uygun bir konu ve bunu işleyen bir kitap olamaz. Ancak genel nitelikli konular belirlenerek buna uygun araç-gereçler hazırlanabilir. Bununla birlikte çevrede beklenmedik bir zamanda ortaya çıkan olaylar

da Hayat Bilgisi dersi için inceleme konusu olabilir. Hayat Bilgisi dersi, öğrencilerin eğitim hayatlarının devamında göreceği Sosyal Bilgiler ve Fen Bilgisi dersleriyle ilgili temel kavramların da verildiği bir derstir (Binbaşioğlu, 2003).

Herbart'ın 19. yüzyılda Hayat Bilgisi öğretiminde ve konularının şekillenmesinde önemli etkisi olmuştur. Herbart, öğretimde öğrencilerin ilgisine büyük önem vermiştir. İlginin öğrenciyi etkinliğe yönlendireceğine inandığından öğrencinin öğrenme için çeşitli ilgilere sahip olması gerekliliğini vurgulamıştır (Bektaş, 2012).

Sönmez'e (1999) göre Hayat Bilgisi, doğal ve toplumsal gerçekle kanıtlamaya dayalı bir bağ kurma süreci ve bu sürecin sonunda elde edilen dirik bilgiler olarak tanımlanabilir. Özdemir (1998) ise çocuğun okula başladığı yıllarda onun bütün olarak gelişmesini sağlayan ilk ders olarak tanımlamıştır.

Yaşamla bütünleşik bir ders olan Hayat Bilgisi; öğrencilere temel bilgi, beceri ve tutumların kazandırılması sürecinin mihrer dersidir. Hayat Bilgisi dersinin, çocukların yaşamı öğrenmelerinde ve yaşama uyum sağlamalarında önemli bir rolü vardır. Hayat Bilgisi dersinden beklenen verimin sağlanması, bu derse ilişkin etkili öğretme-öğrenme ortamlarının oluşturulmasına ve dersin işleniş sırasında yöntem çeşitliliğine yer verilmesine bağlıdır. Öğretme-öğrenme sürecinde birden çok yöntem kullanılması, öğrencilerin, kullanılan yöntemlerde aktif olmasının sağlanması beklenen verimin alınmasının ön koşuludur. Çünkü öğrencilerin etkili ve kalıcı öğrenebilmeleri öğretme-öğrenme sürecinde aktif olmalarıyla olanaklı olmaktadır (Şimşek, 2004).

Türk Milli Eğitiminin ve ilköğretimin amaçlarının gerçekleşmesinde önemli yeri olan Hayat Bilgisi dersi ilkokulun ilk üç sınıfında yer almaktadır.

2.1.1. Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı

Geleneksel eğitim anlayışında öğrenciler, içleri bilgiyle doldurulabilecek boş kaplar olarak görülmüştür. Oysa öğrenciler birbirlerinden farklı deneyimlerle ve düşüncelerle okula gelirler. Her öğrenci kendi deneyimlerini, alışkanlıklarını ve beğenilerini beraberinde okula getirir. Bu yüzden bütün öğrencilerin aynı konuları aynı şekilde ve aynı düzeyde öğrenmeleri beklenemez. Başka bir ifade ile her öğrenci kendine sunulan uyarıcıları kendi deneyimlerine bağlı olarak anlamlandırır ve bilgiyi

kendine göre yapılandırır. Bu da öğrencinin kendi öğrenmesinden sorumlu olmasını gerektirir (MEB, 2005).

Eğitim programı geliştirme sürecinde Türk Milli Eğitiminin ve ilköğretimin amaçları yoluyla bireylere kazandırılmaya çalışılan nitelikler programın ana çatısını oluşturmaktadır. Eğitim programı, bireylere kazandırılacak amaçları, bu amaçları kazandırmak için seçilen içeriği, içeriğin öğrenciye nasıl verileceğini gösteren öğrenme-öğretme süreçlerini ve değerlendirme etkinliklerini de içine alan kapsamlı ve çok boyutlu bir çalışma alanı olarak kabul edilmektedir (Özden, 2006).

Hayat Bilgisi Dersi Programı, 1926, 1936, 1948, 1968, 1998 ve 2005 ilköğretim programlarında yer almıştır ve eğitim tarihimiz boyunca değişime uğramıştır (Şahin, 2009).

1926 ilkokul müfredatının amacı, ilkokulun genç nesli yaşadığı çevreye etkin bir şekilde katkı sağlayan bir vatandaş yetiştirmesi olarak belirtilmiştir. Müfredatın amacını anlatan bu cümlede iyi vatandaşın özellikleri, kendi yöresine etkin bir şekilde katkısının nasıl olacağı ise açık bir şekilde ifade edilmemiştir. Birinci evredeki bütün dersler için hayat ve toplum eksenini etrafında ve “toplu öğretim” esası kabul edilmiştir. 1926 müfredatında her dersin amacı ve öğretimde tutulacak yöntemin ana hatları da belirtilmiştir. 1926 müfredatı ilke, yöntem, ders ve konular bakımından hem biçim hem de içerik yönünden bir reformdur (Gülcan, 2003). 1926 müfredatında ulusal eğitim prensipleri Hayat Bilgisi dersi aracılığıyla verilmeye çalışılmıştır. Müfredatta bu amaç, “Hayat Bilgisi dersi sayesinde öğrenciler arasında dayanışma ve birliktelik duygularını uyandırmak ve güçlendirmek” olarak açıklanmıştır. 23 Nisan ve 29 Ekim bayramları nedeniyle Hayat Bilgisi dersi aracılığıyla çocuklara ulusal egemenlik ve cumhuriyetin ilkelerinin anlatılması konusunda vurgu vardır. Hayat Bilgisi öğretiminde daima yerel konuların dikkate alınması gerektiğinin altı çizilmiştir (Şahin, 2009).

1936 programında, öğrencilerin gelişim özelliklerine daha fazla önem verilmiş ve “yakın çevreden hareketle uzak çevreyi kavratma” ilkesi programda yer almıştır (Bektaş, 2012). Programda, her dersle ilgili bölümünde o dersin başlıca amacı ve dersin öğretiminde öğretmen tarafından dikkate alınacak önemli noktalar açıklanmıştır. Ayrıca derslerde yeni eğitim ve öğretim esasları bakımından dikkat edilecek noktalar hakkında açıklamalarda bulunulmuştur. Öğrencileri ezbercilikten kurtarmayı amaçlamış, gerçek

olaylarla öğrencinin gözlemler, incelemeler yaparak, ulusal sorunlarla sıkı bir şekilde ilgilenmelerini amaçlamıştır (Şahin, 2009). 1936 programında, Hayat Bilgisi dersinde 1. ve 2. sınıf öğrencilerinin toplu öğretimle öğrenmeleri daha uygun görülürken, 3. sınıfta bilimsel kurallara göre inceleme yeteneklerinin artırılması esas alınarak 4. ve 5. sınıf derslerine hazırlayıcı olması amaçlanmıştır (Bektaş, 2012). Bununla birlikte 1936 ilköğretim programının amaçları arasında yer alan “kuvvetli cumhuriyetçi, milliyetçi, halkçı, devletçi, laik ve devrimci yurttaşlar olarak yetiştirmek; Türk milletini ve Türk devletini çok önemseyecek ve önemsetecek düşünceleri bütün yurttaşlara aşılamayı kendisine görev bilecek öğrenci yetiştirmek” Hayat Bilgisi konuları arasında da işlenmiştir (Akbaba, 2004). 1936 programında öğretim yöntemi ile ilgili maddeler azaltılarak, “gözlem” üzerinde durulmuştur. Amaçlar arasına “Estetik eğitimi” ile “Yurt ve ulus sevgisi” girmiştir (Binbaşoğlu, 2003).

1948’de yapılan programda Hayat Bilgisi dersi ülkenin her yerinde aynı şekilde uygulanacak özellik taşımaktaydı. Ünite sonlarına eklenen “Eğitimsel Sonuçlar” paragrafı eklenmiştir. Toplu öğretim esasına göre yapılan eğitimde birinci devrede okutulan dersler, Hayat Bilgisi dersi etrafında organik bir bütünlük oluşturmuştur. 1948 programında, “Hayat Bilgisi, bir gözlem, yaşama, iş ve deney dersi” olarak tanımlanmış ve çocuğun içinde bulunduğu doğal ve toplumsal gerçeği, onun ruhsal durumuna uygun bir bütün halinde kavratacağı görüşü öne çıkmıştır (Erkan, 1996).

1948 programında konu ve ünitelerin çok olması, konulara ayrılan sürenin yeterli olmaması, öğrencilerin zihinsel gelişim düzeyinin üzerinde konuların programa alınmış olması, beceri ve alışkanlık kazandırmaya fırsat vermeyip bilgiye yönelik olması ve bireysel farklılıklara yer vermemesi gibi yetersizliklerden ötürü yeni bir programın geliştirilmesine ihtiyaç duyulmuştur (Bektaş, 2012).

1968 programı altı yıllık bir geliştirme döneminden sonra uygulanmaya başlamıştır. Bu programda Hayat Bilgisi dersinin amaçları beş grupta toplanmış ve her grupta birkaç amaç yer almıştır. Bu beş grup ve amaçlar:

1. Yakın çevreyi tanıma ile ilgili yetenek ve becerilerinin gelişmesi yönünden
 - a. Çevrenin tabii olaylarını anlar ve doğru yorumlar, bu olayların insan yaşayışına olan etkisini belirlerler.
 - b. Çevreyi ve çevrenin tabii güzelliklerini severler.

- c. Çevreyi tanır ve çevrenin yaşama imkânlarını inceleyerek daha iyi yaşama yollarını bulmaya çalışırlar.
 - d. Günlük olayları, her gün kullandığı yakın çevrenin eserlerini, anıtlarını inceleyerek toplumsal gelişme bilinci kazanırlar.
2. Yurttaşlık görevleri ve sorumlulukları bakımından
- a. Türk Milleti'ne, Türkiye Cumhuriyeti'ne, Atatürk'e ve devrimlere karşı, sevgi ve saygı duyar, onlara güvenirler.
 - b. Millet ve yurt işlerine karşı yakın bir ilgi duyarlar.
 - c. Yakın çevrede yaşamış büyük insanları ve çevrenin gelişip ilerlemesine hizmet etmiş olanları tanır, onları takdir etme ve değerlendirme duygusu kazanırlar.
 - d. Demokratik davranışlara ve inanışlara sahip bir yurttaş olurlar.
 - e. Ailelerine ve topluma en iyi şekilde nasıl yararlı olabileceklerini araştırırlar; kendi mutluluklarının, toplumun yükselmesine bağlı olduğunu kavrarlar.
3. Toplumda insanların birbirleriyle olan ilişkileri yönünden
- a. Evde, okulda ve çevrede beraber yaşadıkları insanlara karşı sevgi ve saygı duyarlar.
 - b. Doğruluk fikri ve işlerini doğru yapma alışkanlığı kazanırlar.
 - c. Dayanışma, iş birliği ve sorumluluk duygularına sahip olurlar.
 - d. Aileyi, okulu ve çevreyi inceleyerek, topluluk halinde yaşamının önemini kavramaya ve toplumun istediği davranışları göstermeye başlarlar.
4. Ekonomik yaşama fikrini ve yeteneklerini geliştirme yönünden
- a. Ailenin geçim ve gelir durumunu dikkate alarak parayı planlı harcamaya, tutumlu olmaya ve yerli malı kullanmaya önem verirler.
 - b. Eşyalarını ve kamu malını iyi kullanırlar ve gerektiğinde onarırlar.
 - c. Üretim, tüketim ve dağıtım hakkında temel bilgiler kazanırlar.
 - d. İnsanların ve grupların ekonomik yönden birbirlerine bağlı olduklarını bilirler.
 - e. Milli gelir kaynaklarını tanımaya ve gerektiği şekilde değerlendirmeye çalışırlar.

5. Daha iyi yaşama yeteneklerini geliştirme yönünden

- a. Beslenme, sağlık ve trafik kurallarını, emniyetli ve sağlıklı yaşama yollarını öğrenirler.
- b. Ev-iş hayatlarını daha iyi değerlendirmeye, çevreyi geliştirip güzelleştirmeye, içinde bulunduğu hayattan daha iyi bir yaşama seviyesine ulaşmaya çalışırlar.
- c. Çalışmanın, dinlenmenin ve eğlenmenin gereğini ve zamanını kavrarlar.
- d. Tarım, ticaret, sanayi faaliyetleriyle ilgilenirler, ürünlerini tanımaya ve çevrede bulunanların üretim yollarını öğrenmeye çalışırlar (MEB, 1968).

1968 programında, daha önceki programlarda 1, 2 ve 3. sınıflar için sağlanmış olan toplulaştırma (toplu dersler) anlayışı, ilkokulun 4 ve 5. sınıflarında da uygulanmıştır. Bu anlayıştan hareketle 1948 programında Tarih, Coğrafya ve Yurttaşlık Bilgileri dersleri “Sosyal Bilgiler”, “Tabiat Bilgisi” ve “Tarım dersleri”, “Fen ve Tabiat Bilgileri” başlığı altında toplanmıştır. Bu dersin adı daha sonra Fen Bilgisi olarak değiştirilmiştir (Arslan, 2000). 1968 programı, öğrencinin başarısının kendi gelişimi içerisinde değerlendirilmesi gerektiğini vurgulamıştı (Tertemiz, 2000).

1997’de kesintisiz sekiz yıllık ilköğretim uygulamasına geçilmesinin ardından Milli Eğitim Bakanlığı yeni bir ilköğretim programı hazırlamıştır. 1998 programında amaçlar “Genel Hedefler” olarak belirtilmiştir. Her sınıf için “Özel Hedefler” konmuştur (Binbaşıoğlu, 2003). 1968’den farklı olarak 1998 Hayat Bilgisi müfredatında, telefon kullanımı, çocuğun sağlığı ve kendini tanımaya yönelik tutum geliştirme, evde ve okulda demokrasi, sorumluluklar ve haklar, bilinçli tüketicilik ve verimlilik, çevresel duyarlılık gibi konulara yer verilmiştir. 1998 müfredatında derste kullanılabilecek afişler, levhalar, videokasetler, diğer araç ve gereçler de tek tek belirtilmiştir. Dersin işlenişinde, video kamera, tepegöz, projeksiyon gibi araç-gereçler kullanılması gerektiği belirtilmiştir. Öğrencinin görerek, işiterek öğrenmesini sağlayıcı materyallerden yararlanılması gerektiği, gezi ve gözleme ağırlık verilmesi gerektiği vurgulanmıştır (Şahin, 2009).

Öğrencilerin aktif olacağı etkinlikler içinde yaparak yaşayarak öğreneceği bir program geliştirmek amacıyla çalışmalar sürdürülmüş ve 2005 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı geliştirilmiştir (Bektaş, 2012).

2004'te ilköğretim müfredatlarının geliştirilmesi amacıyla kapsamlı bir çalışma başlatılmıştır. Bu çalışmada ilköğretim müfredatlarının geliştirilmesinin sebepleri; bilgi kavramı ve bilgi toplumu anlayışındaki gelişmeler, hayat boyu öğrenme yaklaşımını esas alan bir öğretme anlayışının gelişmesi ve AB normlarına uygunluk olarak belirtilmiştir. 2005 ilköğretim müfredatı, Türkiye Cumhuriyeti'nin gelişerek devamlılığı ilkesini, dünyada yaşanan tüm gelişmeleri, AB normlarını ve eğitim anlayışını, Türkiye'nin mevcut eğitim özelliklerinin belirlenmesini, başarı ve başarısızlıkların değerlendirilmesini ve ortaya çıkan sonuçları, temel referans noktaları olarak kabul edeceğini vurgulamıştır. 2005 müfredatı ile davranışçı müfredat yaklaşımından yapılandırmacı yaklaşıma geçilmiştir (Şahin, 2009).

2005 Hayat Bilgisi Dersi Programının vizyonunda, Hayat Bilgisi dersine ayrılan zamanın büyük bir bölümünde öğrencilerin aktif oldukları, öğretmenlerin öğrencilere doğrudan bilgi aktaran değil, yol gösteren olduğu bir anlayış benimsenmiştir. Bu yolla öğrenmekten keyif alan, kendisini, toplumu ve çevresini tanıyan, tüm bu öğelerle barışık olan, kendini, milletini, vatanını ve doğayı tanıyan, koruyan ve geliştiren, ihtiyaç duyduğu temel bilgilere, yaşam becerilerine ve çağın gerektirdiği donanıma sahip, değişikliklere dinamik bir biçimde uyum sağlayacak esneklikte mutlu bireyler yetiştirmek hedeflenmiştir(MEB, 2005).

2005 Hayat Bilgisi Dersi Programında insan, bütün olarak ele alınmış, biyolojik, psikolojik, sosyal ve kültürel yönleri ile değerlendirilmiştir. İnsan, değişimin hem öznesi hem nesnesi olmuştur. Bu noktadan hareketle “birey”, “toplum” ve “doğa” olmak üzere üç ana öğrenme alanı belirlenmiş, değişim bütün öğrenme alanlarını kuşatan daha genel bir boyut olarak düşünülmüştür. Hayat Bilgisi dersinde benimsenen “toplu öğretim“ yaklaşımının gereği olarak bu öğrenme alanlarını aynı anda kuşatabilen üç tema belirlenmiştir. Programda tema adları; “Okul Heyecanım”, “Benim Eşsiz Yuvam” ve “Dün, Bugün, Yarın” olarak belirlenmiştir (MEB, 2005).

2005 Hayat Bilgisi Dersi Programında geliştirilmesi hedeflenen özellikler “kazanımlar” olarak ifade edilmiştir. Temel yaşam becerileri, olumlu kişisel nitelikler, Sosyal Bilgiler, Fen ve Teknoloji derslerine temel oluşturacak nitelikte bilgiler temalarla ilişkilendirilerek kazanımlar oluşturulmuştur.

2005 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programında önceki programlardan farklı olarak yer alan temel değişiklikler şu şekilde sıralanmıştır:

- Program, davranışçı yaklaşım yerine öğrencinin merkeze alındığı ve bilgiyi yapılandırdığı yaklaşıma dayandırılmıştır.
- Programda, doğrudan gözlenebilen ve ölçülebilen davranışlar yerine, gözlenebilen beceri, tutum ve değerleri de içeren kazanım ifadelerine yer verilmiştir.
- Program, birden çok üniteye bölünmüş atomistik yapı yerine, bütüncül bir anlayışı yansıtan tematik yaklaşıma uygun bir yapıda hazırlanmıştır. Bu çerçevede 1, 2 ve 3. sınıfta aynı adla ve sarmal bir biçimde devam eden iç temaya yer verilmiştir.
- Programda çocuğun bakış açısı temel alınmıştır.
- Programda bilginin ezberlenmesi yerine öğrenci tarafından yapılandırılmasına fırsat veren etkinliklere yer verilmiştir.
- Programda yoğun ve mekanik bilgi yerine temel yaşam becerileri önemslenmiştir. Böylelikle öğrencinin bilgileri yapılandırırken aynı zamanda yaşam becerilerini kazanmalarına da önem verilmiştir.
- Programda öğrencilerin “oyun çocuğu” oldukları ve eğlenme ihtiyaçları dikkate alınarak öğrenciler tarafından okulun; yeni bilgi, beceri ve tutumlar öğrendikleri, eğlenceli öğrenme etkinliklerine katıldıkları, hevesle gidilen bir yer olarak algılanması amaçlanmıştır.
- Programda gözlenebilen somut bilişsel davranışlardan (söyleme, yazma gibi) çok, üst düzey zihinsel süreçler (araştırma, inceleme, plan yapma, karar verme, sorgulama gibi) vurgulanmıştır.
- Programda öğrencilerin bireysel farklılıkları göz önünde bulundurulmuştur.
- Programda akademik gelişimleri kadar karakter gelişimlerine de önem verilmiştir. Çocuklara özsaygı, özgüven, adalet, doğruluk, dürüstlük, yardımseverlik, hoşgörü gibi kişisel niteliklerin kazandırılması üzerinde durulmuştur.

- Program akademik açıdan başarılı bireyler yetiştirmekten çok, kendisi ve çevresi ile barışık “mutlu bireyler” yetiştirmeyi vurgulamıştır.
- Programda çocuğu toplumun bir üyesi gibi gören anlayış yerine, her çocuğun kendine özgü, “eşsiz” bir varlık olduğu anlayışı kabul edilmiştir. Bu anlayış çerçevesinde, bireyin kendisini tanıması, bireysel farklılıklarının farkına vararak kabul etmesi ön plana çıkarılmıştır.
- Programda öğrencilerin toplum ve doğayı kendilerinden farklı algılamaları yerine, içinde yaşadıkları fiziksel ve sosyal çevreyi bir bütün olarak algılamaları ve karşılıklı etkileşimi fark etmeleri sağlanmaya çalışılmıştır.
- Programda geleneksel yöntemlerle birlikte etkinlik temelli bir yaklaşımla, öğrencileri aktif kılan yöntem ve teknikler kullanılmıştır.
- Program ders içi, dersler arası ve ara disiplin bağlantılarıyla bütüncül bir anlayış ile hazırlanmıştır.
- Programda sonuç odaklı ölçme ve değerlendirme yöntemleri ile birlikte süreç odaklı ölçme ve değerlendirme yöntemlerine de yer verilmiştir (Karabağ, 2005).

2.2. Tarih

Sosyal bilimlerin en önemli derslerinden biri olan tarihin görevi, toplumların nereden geldiklerini ve nereye gitmekte olduklarını, ortaya koyduğu bilgi birikimi ile açıklamaktır. Bununla birlikte topluma yolunu sağlıklı bir şekilde çizebileceği bir de bilinç kazandırmaktır. Dün-bugün-gelecek arasında ilişki kurmayı hedef alan bu bilim dalının doğru bilinç oluşturmadaki rolü tartışmasızdır (Yıldız, 2003). Tarih, geçmişin bilimsel bir bakış açısıyla incelenmesidir (Demircioğlu ve Tokdemir, 2008).

İnsanlığın geçmişi araştırıldıktan, analiz edildikten ve anlaşıldıktan sonra, orada yakalanan evrensel değerler yeniden kullanılabilir hale getirilerek tarihin oluşumuna ve akışına katkıda bulunulabiliyorsa, o zaman tarih öğretimi gerçekleşiyor demektir (Ata, 2002a).

İnsanoğlunun geçmişi ve bu geçmişten günümüze kalan maddi ve manevi unsurların araştırılması olarak tanımlanan tarihe, farklı dönemlerde değişik anlam ve görevler yüklenmiştir. Bu görev ve anlamlar yaşanan dönemin şartları ve yaşama bakış tarzından doğrudan etkilenmiştir(Demircioğlu, 2012).

Tarih geçmiş veya geçmişin aynası değildir. Geçmişi inceleyen bir çalışma disiplini. Zaman ve boşlukta geçmişe yapılan bir seyahat; geçmişten gelen deneyimleri yansıtmaya gücüne sahip bir disiplindir (Dilek, 2007).

Sosyal bilimlerde önemli bir yere sahip olan tarihin amacı geçmişteki insan etkinliklerini bilimsel metotlarla ortaya koyarak, bugüne ışık tutmak ve geleceğe yön vermektir. İnsanlara, doğru neticelere varmaları için yön veren bir düşünce tarzıdır. Geçmişi bilmeden bugünü anlamak ve geleceğe yön vermek oldukça zordur. Bütün insanların geçmişten cesaret almaya, onu öğrenmeye ve bu suretle tecrübe kazanmaya ihtiyacı vardır(Çapa, 2010).

2.2.1. Tarih Öğretimi

Tarih öğretiminden öğrencilerin bugünü anlamalarına yardımcı olması, onlarda geçmişe yönelik bir ilgi uyandırması, milli kimlik duygusunun gelişmesine katkıda bulunması ve öğrencileri yurttaşlığa hazırlaması beklenir (Safran, 2009).

Tarih kendi yapısından ötürü, tarihe bilgi toplamaktan çok, bir araştırma tarzı olarak bakmayı gerektirmektedir. Tarih öğretiminde temel hedef, olguları ezberlemekten çok, beceriler olmalıdır. Öğrencilerin, tarih disiplininin ana özelliklerinin farkına varmalarında sınıf ortamı, öğretmenin bilgiyi veren olarak gösterildiği ortamdan çok, öğrenciler için aktif öğrenme çevresi olmalıdır. Sadece sebep ve sonucun analizini geliştiren becerilerin de ötesine geçilmelidir. Burada önerilen, öğrencilere okulda - ilköğretim düzeyinde bile- tarihsel kaynakların verilmesi ve onların, olguları kendi başlarına “inşa etmeleri” ve “keşfetmeleri”dir. (Vella, 2001).

Sosyal bilgilerin en önemli parçalarından olan tarih öğretimi aracılığıyla, çağımız insanının ihtiyaç duyduğu önemli nitelik ve beceriler öğrencilere kazandırılabilir. Bu ders aracılığıyla öğrencilere duyuşsal niteliklerin kazandırılmasının yanında, sosyal beceriler, geçmişle bugünü mukayese edebilme, değişim ve sürekliliği

algılayabilme, kanıtları değerlendirebilme, eleştirel ve analitik düşünebilme gibi pek çok özelliğin kazandırılması mümkündür (Demircioğlu, 2007).

Lee (1991), Fines (1994), Slater (1995) ve Blyth (1989) gibi araştırmacılar tarihin amacı ve öğretimini oluşturan ana unsurlarda üç farklı görüşe değinmişlerdir. Birinci unsur, tarih öğretimi öğrencinin kişisel gelişiminde bir öge olarak kabul edilir. Bu görüşle tarih öğretiminin bireysel unsuru ön plana çıkarılmıştır. İkincisinde, tarih öğretimi bir sosyalleşme aracı olarak kültürel mirasın aktarıcısıdır. Sonuncusunda ise tarih öğretimi vatandaşlık öğretiminde bir araç olarak kullanılır. İkinci ve üçüncü unsurlarda tarih öğretiminin toplumsal gelişime olan katkısı vurgulanmıştır. Bu araştırmacılar tarih kavramının kapalı bir bilgi bütünü veya nesnel doğru olarak görülmesini bir sorun olarak görmüşlerdir. Bu sorunun kaynağının da tarih öğretimindeki disiplin dışı amaçlardan kaynaklandığını belirtmişlerdir. Onlara göre tarih öğretiminde disiplin dışı ve disiplin içi amaçlar arasında bir denge kurulmalıdır. Tarih öğretiminin bilişsel gelişime katkıda bulunabilmesi için, öğrencilerin genel yeteneklerinin tarihsel duyarlılık, tarihsel anlayış ve tarihsel eleştirel düşüncenin geliştirilmesi gerektiğini vurgulamışlardır (Blyth, 1989; Fines, 1994; Lee, 1991; Slater, 1995, akt. Dilek, 2007).

Avrupa’da eğitim biliminin kurucusu kabul edilen Herbart’ın tarih öğretimi üzerine görüşleri, Baymur’un “Tarih Öğretimi” adlı kitabında özetlenmiştir. Herbart’ın tarih derslerine eğitimsel bir amaç yüklediğini ifade etmiştir. Herbart’ın tarih konularını çocuğun yaşına ve ilgisine (biyogenetik görüş) göre sınıflandırıldığını, öğretmen anlatımının yanı sıra, tarih kaynaklarının okunmasını, harita ve resimlerden yararlanılmasını vurguladığını belirtmektedir (Ata, 2009).

Tarih öğretimi ile ilgili 2007 yılında yapılan çalışmada Milli Eğitim Bakanlığı bu konu ile ilgili şöyle bir açıklama yapmıştır:

... Milli Eğitim Şurası ve benzeri çalışmalarda sıklıkla öğretim programlarının, öğrencilerin bilgiye ulaşma yollarını öğrenmelerine, sorun çözme ve karar verme becerilerini geliştirmelerine imkân sağlayacak şekilde yeniden düzenlenmesine ihtiyaç olduğu dile getirilmektedir. Tüm bu ihtiyaçlar doğrultusunda programda, bilginin taşıdığı değeri ve

öğrencilerin var olan deneyimleri dikkate alınarak onların yaşama etkin katılımını, doğru karar vermesini, sorun çözmesini destekleyici ve geliştirici bir yaklaşım izlenmiştir. Bu yaklaşımla öğrenci merkezli, bilgi ve beceriyi dengeleyen, öğrencilerin kendi yaşantılarını ve bireysel farklılıklarını dikkate alarak çevreyle etkileşimine imkân sağlayan yeni bir anlayış yaşama geçirilmeye çalışılmaktadır.

Bu anlayış ile öğrenciyi merkeze alan, bilgi, beceri ve değer ön plana alındığı, bireysel farklılıkların ve öğrenme yaşantılarının önemsendiği görülmektedir (Kaymakçı, 2012).

Tarih öğretimindeki yeni yaklaşım, tarihi bir disiplin olarak okullara taşımıştır ve tarihin dinamiğini daha iyi anlayabilmek için tarihin disiplin içi amaçlarını kullanmayı amaçlamıştır. Knight (1993) bir disiplin olarak tarih öğretiminin amacını şu şekilde açıklamıştır: “Tarih, ne bize doğrudan dersler vermek, ne de geleceği gösteren kanunlar yapmaktır. Daha ziyade geçmiş, geçmişte farklı topluluklarda yaşamış insanların bakış açılarını ve anlayışlarını keşfedip anlamaya çalışmaktır.” Bir bakıma tarih, ders kitaplarına bağımlı bir etkinlikler bütünü olmaktan kurtarılmış, sınıflarda kaynakların kullanıldığı ve öğrencilerin bilişsel yeteneklerini geliştirmede bir araç haline getirilmiştir (Knight, 1993; akt.Dilek, 2007).

Önem kazanan yeni tarih anlayışı ile birlikte öğrenciler birer küçük tarihçi olarak görülmektedir. Öğrencilerin tarih araştırmasının içine çekilerek tarihsel bilgiyi kendi başlarına da üretebilir hale gelmeleri esastır. Bu nedenle tarih öğretiminde materyal kullanımı önem kazanmaktadır (Özbaş, 2012).

2.2.2. Tarih Öğretiminde Görsel Materyal Kullanımı

“Görsel Okuryazarlık” çağdaş eğitimin önemli bir becerisidir. Görsellik 2005’ten bu yana uygulanmakta olan öğretim programlarında; hem bir okuryazarlık becerisi hem de bilgi kaynaklarından biri olarak etkin bir biçimde yer almıştır.

Öğretme-öğrenme sürecinde araç-gereçler genelde öğretimi desteklemek amacıyla kullanılır. İyi tasarlanmış öğretim araç-gereçleri öğretim sürecini zenginleştirir, öğrenmeyi arttırır. Öğrenciler farklı öğrenme stil ve öğrenme

ihtiyaçlarına sahiptirler. Bu nedenle, bütün öğrenciler aynı öğretme-öğrenme etkinliklerinden eşit derecede yararlanamazlar. Öğrencilerden bazıları en iyi ders ve tartışmaları dinleyerek, bazıları en iyi görerek, bazıları en iyi okuyarak, bazıları da en iyi bilgiler farklı araç-gereçlerle sunulduğunda dersleri dinlemek yanında, sunulan bilgilerle ilgili görsel materyalleri inceleyerek öğrenebilirler. Kısaca insanlar farklı biçimlerde öğrenirler(Yalın, 2006).

Görsel sembollerin dikkat çekeceği, öğretme-öğrenme yaşantısına renk katacağı birer gerçektir. Bununla beraber, bir grafik, bir şema, bir resim-fotoğraf, bir harita üzerinde örnek olay çalışmasındaki gibi etkinlik yaşanması, katılım ve deneyim etkinliklerine girdiği için materyal sadece göze hitap etmekle kalmaz, öğrenci etkileşimi yüksek olacağından öğrenme %80'e çıkabilir(Şimşek, 2003).

Dale'in geliştirmiş olduğu "yaşantı konisi" tasarımında; çeşitli öğrenme stratejisi, yöntem, teknik, araç-gereçlerinin, öğrencilerin "hatırlama" düzeylerine olan etkisi değerlendirilmiştir. Buna göre Dale, görsel sembollerle elde edilen yaşantıları, sözel sembollerle elde edilen yaşantıların bir düzey üzerinde sınıflandırmıştır(Şimşek, 2012; Yalın, 2006). Dale'nin sadece duyma ile elde edilen % 20 lik öğrenmeye karşılık görmeyle bu oranın %30 civarında olacağını belirtmiştir. Bu nedenle öğrenme yaşantısında kullanılacak görsel öğelerin "kalıcı öğrenme" açısından etkisi, sözel anlatımdan daha etkilidir. Görsel öğeler, gerçeği somut ve basit bir biçimde ifadelendirmeye olanak sağlaması yönüyle temel öğretim araçlarıdır. Görsel materyalin algılama süreci diğer yazınsal materyallere göre çok daha hızlı ve kendiliğinden gerçekleşir. Çünkü insan beyninin görseli algılamasının daha kolay ve zahmetsiz bir zihinsel süreç olduğu düşünülmektedir.

Akbaba(2003) görsel- işitsel araçların eğitim ortamına katkılarını şöyle sıralamıştır:

- Görsel araçlar, sınıf ortamına getirilmesi olanaksız cisim, olgu ve olayları olduğu anda, olduğu gibi gösterir ve duyurur.
- Öğrenmeyi teşvik edicidir.
- Bilginin sunuşunda ve akışında düzen sağlar.
- Öğrenci tepkilerini gözleme olanağı verir.
- Hareket, ses ve renk boyutlarıyla öğrenme kolaylaştır.

- Kullanımından sonra öğrencileri etkinliklere yöneltir.
- Zamandan ve sözden ekonomi sağlar.
- Karmaşık fikirleri basite indirgeyerek açıklar.
- Fikir ve işlem süreçlerin sırasını gösterir.
- Öğretimi canlı ve açık hale getirir.
- Öğrenilecek konu üzerinde pratik yapma imkanı sağlar.
- Öğretimi zenginleştirir.
- Görme ve işitme araçları bir yaşantı ortamı sağlar.
- Yaşanmış bir olayı daha geniş olarak bütünüyle canlandırır.

Sınıfta kullanılacak görsel kaynaklar birincil ve ikincil kaynakların sağlayamayacağı bazı eğitimsel katkılar sunarlar. Bu kaynakların geçmişe ilişkin tanıklıklar, taşıdığı değer ve yazılı belgelerin sunduğu kanıtları destekleme noktasında önemli bir işlev taşır. Özellikle de olayların tarihi söz konusu olduğunda, imgelerin, metinlere aşina olan tarihçilere zaten bildikleri şeyler söyledikleri doğrudur. Ancak bu gibi durumlarda bile imgenin ekleyeceği şeyler vardır. Geçmişin başka kaynakların ulaşmadığı yönlerine girme imkânı sağlarlar. İmgeler geçmişi daha canlı bir şekilde “hayalimizde canlandırmamızı” sağlar. Resimler, fotoğraflar, heykeller, baskılar ve diğer imgeler bize, yani gelecek nesillere, geçmiş kültürlerin yazıya dökülmemiş deneyimlerini ya da bilgilerini paylaşma olanağı sağlar (Burke, Akt: Doğan, 2008).

Öğretim uygulamaları açısından değerlendirildiğinde öğrencilerin tarihle ilgili düş güçlerini geliştirmeleri gerekmektedir. Tarih, geçmişi kanıtlar vasıtası ile keşfeder (Dilek, 2007). Tarih öğretiminde kullanılan materyaller arasında resim ve fotoğrafların önemli bir yeri vardır. Tarihi görsel malzemeler, tarihte ele alınan dönemlere ilişkin sözle dile getirilmeyen çok sayıda mesajı da kolaylıkla iletebilirler (Akıncı, 2011).

Tarih öğretiminde fotoğraf kullanılması, pedagojik olduğu kadar tarih metodolojisi bakımından da önemlidir. Yakın dönemlerle uğraşan tarihçilerin kullanabileceği bir tarih belgesi olan fotoğraf, çekildiği dönemin tarihini de içinde taşır. Yazılı kaynaklarda olmayan pek çok bilgi fotoğraflardan çıkarılabilir. Tarih bilincinin oluşmasında fotoğraf, belgesel bir yardımcı olarak kullanılmalıdır. Fotoğraf tarihi öğrenmemize ve zihnimizde canlandırmamıza yardımcı olur (Ata, 2002b).

2.3. Fotoğraf

Sanayi devrimi ile birlikte ortaya çıkan fotoğraf, görsel kültürü oluşturan ve görsel mesajı doğrudan etkileyen araçlardan biridir. Görsel mesajlar, kelimelerle ifade edilen mesajlara göre daha anlaşılırdır. Fotoğraf, Dauerrottype'in 1839'daki icadından itibaren gittikçe gelişen bir endüstri olmuştur. Her şeyi yakından gören tanık olan fotoğraf, gerçeğin yerine geçerek, kitle iknasında önemli roller üstlenmiştir. Fotoğraf çoğaltılabilirliği ve baskı teknolojisinin gelişmesi ile birlikte, afişlerde, el ilanlarında, gazetelerde, dergilerde ve diğer basılı materyallerde yer bulmuştur. Fotoğraf belli bir şeyin meydana gelişinin değiştirilemez kanıtıdır (Özdamar, 2005).

Fotoğraf tarihinin ilk gününden itibaren, fotoğrafın tarihin yardımcısı olacağı öne sürülmüştür. “Kamera yalan söylemez” cümlesi sık sık dile getirilmiştir. Fotoğrafların sistemli bir şekilde toplanmasının “topraklarımızı, binalarımızı ve yaşam tarzımızı” resmetmenin en iyi yöntemi olduğu ileri sürülmüştür (Burke, 2009).

Fotoğraf, icadından günümüze kadar olan gelişiminde öncelikle bir belge aracı olması ve “o anda” yaşanan gerçekliği saptaması açısından önemli bir tanık olmuştur. Bu tanık görsel kültürün oluşumunda gerçeklik özelliği dolayısıyla önemli bir yere sahiptir. Mekanik yeniden üretim aracı olarak sürdürdüğü tarihi boyunca gerçeklikle kurduğu ilişki kapsamında gerek toplumlar tarihi gerekse insanın kişisel tarihinde belge görevi görmüştür (Özdamar, 2005).

Geçmişle günümüz arasındaki ayrımı gösterebilen en iyi belge, hiç kuşkusuz fotoğraflardır. Bir belge olarak fotoğrafın değeri bu açıdan çok önemlidir. Bu değer, iki noktadan kaynaklanmaktadır. Birincisi, bir kayıt aracı olarak fotoğrafın gerçekliği saptamadaki kusursuzluğu ve üstünlüğü; ikincisi fotoğraf yüzeyinin içerdiği bilginin neredeyse sınırsız büyüklükte oluşudur. Fotoğrafın bu özellikleri, bulunuşu ile birlikte dikkati çekmiş, önemli olayları, yerleri ve insanları belgelemek fotoğrafçının görevi olarak kabul edilmiştir. Bu durum eğitim-öğretim açısından da aynı derecede önem taşır(Cengizkan, 1983).

Fotoğrafi insanlığın tanığı ve kayıt aracı olarak gören Edvard Steichen da, “belgesel fotoğrafın evrensel olan ve çeviri gerektirmeyen dilinden ve önemli misyonundan şöyle bahseder:

“Fotoğraf doğadaki ve toplumdaki olayları kaydederken, kendine özgü tarihçi rolü içinde tarihsel belgeler üretmektedir. Fotoğraf birçok şeydir fakat belgeliği onun önemli niteliklerinden yalnızca biridir. Üretilen herhangi bir fotoğraf, denklanşöre basıldığında tarihsel bir belgeye dönüşür. Bu biçimiyle kullanımı büyük ölçüde tarihçilere bağlıdır artık. Fotoğrafın tarihe vereceği en önemli hizmet olarak düşündüğüm insan ilişkilerini kaydetme, insanı insana anlatma işlevini de vurgulamak isterim.”(Ersoy, Akt: Özdamar, 2005).

Fotoğrafın tüm bu özelliklerini kullanabilmemiz için fotoğrafı analiz edebilmeli, fotoğrafın vermek istediği mesajı okuyabilmeliyiz.

2.3.1. Fotoğraf Analiz Tekniği

Görsel araçların en önemlilerinden biri de fotoğraftır. Sözlerle ifade edemediğimiz, öğrenciye anlatamadığımız, soyut kavramları, geçmişte yaşanmış olayları fotoğrafla anlatabiliriz.

Derste kullanılacak olan fotoğraflar konuya ve öğrencinin düzeyine uygun olarak dikkatlice seçilmelidir. Öğrencilerin anlayamayacağı veya yanlış anlayacağı fotoğraflar seçilmemelidir. Öğretmen, fotoğrafı anlamayı, yorum yapmayı ve sorgulamayı, kısaca “görsel okumayı” öğretmelidir. Fotoğrafla yapılan çalışmalarda şu tür etkinlikler önerilebilir:

- Fotoğrafta ne olduğuna bakmak,
- Fotoğraftaki ipuçlarına bakmak,
- Değişik bakış açılarından fotoğrafı incelemek,
- Farklı yorum alternatifleri üzerinde durmak,
- Fotoğrafı bir kanıt olarak kullanmak,
- Fotoğrafta görülen kişi, nesne, bina ve benzerlerini bugünkilerle karşılaştırmak,
- Fotoğrafla ilgili bir ödev yapmak(Karabağ, 2012b).

Felton ve Allen'in (1990) geliştirmiş olduğu tarihî fotoğrafları kullanma modeli de fotoğraf analizinde kullanımı oldukça kullanışlıdır. Bu model 8 aşamadan oluşmaktadır. Dersin hedefinin belirlenmesi modelin dışında tutulmuştur. Öncelikle, öğretmen dersin hedefini belirler. Hedef şöyle belirlenebilir:

" Öğrencinin, gözlemler ve çıkarım yaparak, 1929 Dünya Ekonomik krizinin İzmir'deki işçilere etkisine ilişkin bilgisini zenginleştirmek için tarihî fotoğrafı analiz etmek."

Modelin aşamaları şu şekildedir;

1. Fotoğrafın Sunumu: Öğrenciye, yerel tarih ve ülke tarihi bağlamında fotoğrafın kapsamı söylenir. Öğretmen, " Bugün, İzmir'de 1929 yılında eski bir fotoğrafı ele alacağız. Bu fotoğraf, 72 yaşındadır. Bu fotoğrafı dikkatlice inceleyiniz ve anahtar sorulara cevap veriniz?

2. Anahtar Soru Yönelme: Bu aşamada öğretmen anahtar sorular sorar. Örneğin;

- Bu insanlar kimlerdir?
- Bu resimdeki insanlar ne yapıyor?
- Bu fotoğrafın nerede çekildiğini düşünüyorsunuz?
- Fotoğraf o dönemdeki yaşam hakkında ne söylemektedir?
Öğrencilerin sorunun cevabına yönelik hipotezleri alınır, tahta varsa not edilir.

3. Öğrencilerden Kişileri ve Nesneleri Tanımlamalarının İstenilmesi: Öğrenciler, gözlem yapar, gördükleri kişi, grup ve nesneleri etiketlendirir. Öğrenciler, resimde gördükleri her şeyi listeler. Bütün insanlar ve nesneler adlandırılır.

4. Öğrencilere Fotoğrafta Gördüklerini Betimleme: Öğrencilerden gördüklerini karşılaştırarak betimlemeleri istenir.

- Bu kimseler nasıl giyinmiş?
- Giysilerinin, bizimkinden farklılığı nedir?
- Ne gibi araçlar görmektesiniz?

- Bugün biz bu araçları kullanmakta mıyız? Öğretmen gibi sorular yöneltilir.

5.Öğrencileri, Çıkarım Yapmaya Yöneltecek Sorular Sorma: Öğrenciler, verinin ötesine giderek, gördüklerini bir araya getirerek, ipuçları olarak gözlemlerini kullanırlar. Burada öğretmen,

- Fotoğraf bu adamların çalıştığı yerle ilgili ne gibi ip uçları vermektedir?
- Bu adamlar ne tür bir iş yapmaktadır?
- Bu ne çeşit bir binadır? gibi sorular sorabilir.

6. Öğrencilerden Hipotezlerini Değiştirme, Doğrulama ve Atma

İhtiyaçlarının Olup Olmadığı Sorma: Öğrenciler bu aşamada başlangıçta yaptıkları hipotezlere yönelirler. Öğrenciler, hipotezlerini destekleyecek ve değiştirecek çıkarımları yapmada gözlemlerini kullanırlar.

7.Hipotezleri Desteklemede Ders Kitabı ve Diğer Materyallerin Kullanılması: Öğretmen, konuya ilişkin daha fazla bilgi bulmaları için kaynaklar önerir. Bu şekilde, öğrenciler, ulaştıkları sonucu desteklemede ve değiştirmede daha fazla bilgi toplar.

8. Düşünmeyi Gözden Geçirme: Öğretmen, süreci gözden geçirmede öğrencilere kılavuzluk eder. Birlikte sorular ve düşünme becerileri üzerinde odaklaşırlar.

Bu model dikkatlice incelendiğinde her türlü tarih konulu fotoğrafa uygulanabileceği söylenebilir (Felton R. ve Allen, R., akt. Ata, 2002b).

Kyvıg ve Marty (2000), fotoğrafı tarihsel araştırmada kullanmanı beş başlık altında özetlemiştir:

Birincisi, özellikle doğruluk söz konusu olduğunda fotoğrafların, diğer belge ve nesnelerin tanımlanması,

doğrulanması, tasvir edilmesi ve yorumlanması gerektiğinde kullanılan kurallara tabi olmasıdır.

İkincisi, fotoğrafların kendilerini anlatabilmelerini sağlayan belirli sınırlar olması nedeniyle dışsal verilerin kullanılması gerektiğidir. Fotoğrafların arkasındaki ya da albümlerindeki yazılar genellikle istenilen bilgiyi sağlar. Ne yazık ki bazen bunlar bizi yanlış yere yönlendirebilir ya da tamamen yanlış olabilirler, bu yüzden de güvenilir olmaları için doğrulanmaları gerekir. Mümkün olursa fotoğraflardaki insanlarla yapılan konuşma, ek bilgi sağlar. Bu durumda fotoğrafın çekildiği tarih hakkında araştırma yapılar güvenilirliği doğrulanabilir.

Üçüncüsü, fotoğrafların yalnızca hoş ya da ilginç oldukları için öyküye katılmamaları gerektiğidir. Fotoğraflar, anlatılan öyküyle ilgili olmalı, o öyküyü tamamlayan ya da açıklayan kanıtlar sunabilmelidir. Amacına uygun olmayan fotoğraf, boşluk doldurmaktan ibaret kalır.

Dördüncüsü, bir öyküyü anlatmakta kullanılan fotoğrafların başlık ya da açıklama yazıları olması gerektiğidir. Ancak bunlar ne çok fazla, ne de az olmalıdır. Wright Morris, “eğer bir yazı fotoğrafın açıklaması için gerekliyse, hiçbir yorum olmaması daha iyidir.” dedikten sonra eklemektedir: “Kelimeler varlıkları kadar yokluklarıyla da zorlayıcı olabilirler.”

Beşinci olarak, yayımlanmış ya da filme alınmış tarihsel malzemedeki kullanılan fotoğrafların röprodüksiyonları mümkün olduğunca iyi yapılmalıdır. Cümleleri son hallerini almaları için düzelterek amaca uygun paragraflar haline sokmaya nasıl özen gösteriliyorsa, kullanılan fotoğrafların sunumuna da öyle özen gösterilmelidir (Kyvıg ve Marty, 2000; akt.Hali, 2003).

BÖLÜM III

III. YÖNTEM

Bu bölümünde araştırma modeli, çalışma grubu, deney ve kontrol gruplarının belirlenmesi esnasında yapılan işlemler, denel işlem, bu işlem süresince kullanılan öğretim etkinlikleri, verilerin toplanması, veri toplama araçları ve verilerin çözümlenmesinde kullanılan istatistiksel yöntem ve teknikler açıklanmıştır.

3.1. Araştırma Modeli

Hayat Bilgisi dersinin tarih konularının öğretiminde, fotoğraf kullanımına dayalı öğretim yöntemi ile geleneksel öğretim yönteminin (düz anlatım, soru-cevap) öğrencilerin akademik başarısına, derse olan tutumuna ve öğrenmede kalıcılığına etkilerini belirlemek amacıyla ön test-son test kontrol gruplu yarı deneysel desen kullanılmıştır.

Deneysel desenlerde temel amaç, değişkenler arasında oluşturulan neden sonuç ilişkisini test etmektir. Bağımsız değişkenin düzeyleri olan işlem gruplarına seçkisiz atama yapmak, bağımsız değişkeni manipüle etmek (değişimleme), dışsal değişkenleri kontrol altına almak durumundadır. Deneysel desenin iki temel koşulu bulunmaktadır: Birincisi, bağımlı değişken üzerindeki etkileri karşılaştırılan ve bağımsız değişkeni tanımlayan en az iki farklı koşulun (işlemin) olması, ikincisi bağımsız değişkenin araştırmacı tarafından direkt manipüle edilmesi (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz, Demirel; 2010). Bu çalışmada deney grubundaki öğrencilere tarih konularının fotoğrafla öğretimi, kontrol grubundaki öğrencilere tarih konularının geleneksel öğretimi uygulanmıştır. Araştırma modeli Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1*Ön test-son test kontrol gruplu desenin simgesel görünümü*

	Ön test	İşlem	Son test
GD	O1	X	O3
GK	O2		O4

GD: Deney grubu

GK: Kontrol grubu

R: Denekler gruba yansız atandı

X: İşlem

O1 – O3: Deney grubunun ön test-son test ölçümleri.

O2 – O4: Kontrol grubunun ön test-son test ölçümleri (Büyüköztürk, 2010).

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın deneysel çalışmasında, 2011-2012 eğitim-öğretim yılının birinci döneminde Nallıhan ilçesi Sakarya İlköğretim Okulunda eğitim gören 3. sınıf öğrencileri çalışma grubunu oluşturmaktadır. Araştırmada, Hayat Bilgisi dersinin tarih konularının öğretiminde görsel materyal olarak fotoğraf kullanılan olan deney grubu 24 öğrenciden, geleneksel öğretim yönteminin uygulanacağı grup 24 öğrenciden oluşmuştur. Sınıflar kura çekilerek belirlenmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veri toplamak amacıyla iki tür ölçme aracı kullanılmıştır: Bunlardan biri 3. sınıf Hayat Bilgisi dersinde tarih konularını kapsayan, araştırmacı tarafından geliştirilen başarı testi, diğeri öğrencilerin Hayat Bilgisi dersine karşı tutumlarını ölçmek amacı ile Çengeloğlu (2005), tarafından geliştirilen tutum ölçeğidir.

3.3.1 Hayat Bilgisi Başarı Testi

Hayat Bilgisi dersinde tarih konularının öğretiminde kullanılan fotoğrafların öğrencilerin akademik başarılarına olan etkisini saptamak için “Başarı Testi” hazırlanmıştır. Başarı testinin hazırlanmasında ilköğretim 3. sınıf öğrencilerinin öğrenme düzeyleri, bilişsel, duyuşsal özellikleri ve tarih konularını kapsayan kazanımlar göz önünde bulundurulmuştur. 3. sınıf öğrencilerinin yaş düzeyine uygun olarak üç şıklı oluşturulmuştur. Sorular 3. Sınıf okutmuş olan 3 sınıf öğretmenin fikirleri alınarak

hazırlanmıştır. Hazırlanan test, uzman görüşüne sunulmuştur. Eleştiri, görüş ve öneriler doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılmıştır.

Başarı testinin güvenilirliğini ölçmek için Cronbach's Alpha uygulanmıştır. Başarı testi test analiz sonuçları aşağıdadır. Yapılan güvenilirlik analizi sonucunda Cronbach Alpha: 0,613 olarak hesaplanmıştır.

3.3.2 Hayat Bilgisi Tutum Ölçeği

Öğrencilerin Hayat Bilgisi dersine karşı tutumlarını ölçmeyi amaçlayan “Hayat Bilgisi Dersi Tutum Ölçeği”, Çengelöğlu (2005) tarafından geliştirilmiştir. Hazırlanan testte soruların uygun uzunlukta, net ve açık anlamlı, sade anlatımlı ve dil bilgisi bakımından doğru düzenlenmiş olmasına dikkat edilmiştir. Soruların olgusal ifadeler içermemelerine, çift olumsuz ifade bulundurmamalarına özen gösterilmiştir. Uzman görüşü alındıktan sonra ilköğretim 2. ve 3. sınıfta öğrenim görmekte olan 74 öğrenciye uygulanmıştır. Toplanan veriler ölçeğin faktör yapısını ortaya koymak için SPSS bilgisayar programında analiz edilmiştir. Deneme uygulaması sonucunda madde analizine bağlı olarak seçilen 10 maddeden hareketle, tutum ölçeğinin nihai formu oluşturulmuştur. Nihai formun Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı ise 0.82 olarak hesaplanmıştır.

Geliştirilen tutum ölçeği “Likert tipi” bir tutum ölçeği olup puanlama 5’li kategori üzerinden yapılmıştır. Bunlar “Tamamen Katılıyorum”(5), “Katılıyorum”(4), “Kararsızım”(3), “Katılmıyorum”(2), “Kesinlikle Katılmıyorum”(1) olarak cevap kağıdında belirtilmiştir. Öğrenciler, kendilerine en uygun seçeneği işaretleyerek cevap vermişlerdir.

3.4. Eğitim Durumunun Hazırlanması ve Uygulanmasına İlişkin Çalışmalar

Hayat Bilgisi dersinde tarih konularının öğretiminde fotoğraf kullanımına ilişkin çalışmaların hazırlanması uzmanlar gözetiminde araştırmacı tarafından yapılmıştır. Eğitim durumunun hazırlanmasında Hayat Bilgisi Dersi Programı’nda yer alan tarih konuları ve kazanımları belirlenmiştir.

3. Sınıf Hayat Bilgisi dersi müfredatında bulunan tarih konuları ve bu konulara ait kazanımlar Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2*3. Sınıf Hayat Bilgisi Dersinde Tarih Konularının Yer Aldığı Temalar, Konular ve Kazanımlar*

TEMA	KONU	KAZANIM
Okul Heyecanı	Cumhuriyet Bayramını Neden Kutluyoruz?	Milli bayramları kutlama nedenlerini açıklar ve bayramları daha etkili kutlamak amacı ile ürettiği fikirleri uygular.
	Atatürk'ün Öğrenim Hayatı	Atatürk'ün öğrenim hayatı hakkında araştırma yaparak edindiği bilgileri yazılı, sözlü ve görsel yollarla ifade eder.
Benim Eşsiz Yuvam	Atatürk ve İnsan Hakları	Atatürk'ün insan hak ve hürriyetlerine verdiği önemi açıklar.
Dün, Bugün, Yarın	Atatürk'ün Hayatı	Atatürk'ün hayatı ile ilgili olgu ve olayları sanat yoluyla ifade eder.
	Önderimiz	Atatürk'ün kişilik özellikleri ile ulusal bir lider olması arasında bağlantı kurar.
	Atatürk'ün Türk Milletine Yaptığı Hizmetler	Atatürk'ün ulusal bir lider olarak Türk milletine yaptığı hizmetleri açıklar.

Araştırmacı tarafından konular incelenerek kazanımlara uygun fotoğraflar seçilmiştir. Kazanımlardan hareketle, fotoğraflara kazanımları edindirmeye yönelik sorular hazırlanmıştır. Her konu için hazırlanan fotoğraflar ve kazanımlar çalışma yaprağı haline getirilmiştir. Geliştirilen eğitim durumlarının amaca uygun olup olmadığı tez danışmanına, uzman görüşlerine ve uygulamanın yapılacağı sınıfın öğretmenine sunulmuştur. Yapılan değerlendirmeden sonra gereken düzeltmeler yapılarak her konu için öğrencilere fotoğraflardan ve sorulardan oluşan çalışma yaprakları hazırlanmıştır.

Her uygulamadan bir gün önce uygulamanın yapılacağı sınıfın öğretmeni ile araştırmacı, eğitim durumunu detaylı bir şekilde konuşmuş, araç ve gereçler ders için hazır hale getirilmiştir. Uygulama, araştırmacı tarafından yapılmıştır. Öğrencilerin davranışlarını kısıtlayacağı düşünülerek ve sınıf öğretmenin isteği üzerine video kamera ve ses kayıt cihazı kullanılmamıştır.

Hayat Bilgisi dersi haftada dört saattir. Uygulama 4 hafta, 16 saat sürmüştür. Uygulama başlamadan bir gün önce başarı ölçeği ve tutum ölçeği araştırmacı tarafından uygulanmıştır.

3.5. Deneysel İşlemler

Araştırma boyunca yürütülen deneysel işlem basamakları aşağıdaki gibidir:

1. Araştırmacı tarafından uzman denetiminde geliştirilen ders planları, çalışma yaprakları, başarı ve tutum ölçekleri gözden geçirilmiştir. Çalışmanın yapılacağı sınıfların, sınıf öğretmenlerine araştırma hakkında bilgi verilmiştir.
2. Random yöntemi ile deney ve kontrol grupları oluşturulmuştur.
3. Öğrencilerin ön bilgileri arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla her iki gruba da ön test başarı ve tutum ölçekleri eş zamanlı olarak uygulanmıştır.
4. Belirtilen konular deney grubunda araştırmacı tarafından, kontrol grubunda sınıf öğretmeni tarafından yürütülmüştür.
5. Araştırma konuların bitiminden 1 hafta sonra deney ve kontrol grubuna son test başarı ve tutum ölçekleri uygulanmıştır.
6. Başarı testinin son test olarak uygulanmasından 21 gün sonra öğrencilerin öğrenmedeki kalıcılık düzeylerini ölçmek için başarı testi yeniden uygulanmıştır.

3.6. Verilerin Analizi

Araştırmada Hayat Bilgisi başarı testi puanları, Hayat Bilgisi dersine ilişkin tutum ölçeği puanlarının analizi deney ve kontrol gruplarına uygulanan ön test ve son test için bağımlı gruplarda Kolmagorov Smirnov testi uygulanmıştır. Deneysel işlemin etkili olup olmadığı iki grubun ön test ve son test puanlarının karşılaştırılması ile belirlenmiştir.

IBM SPSS Statistics 20 programı yardımı ile bilgisayar ortamına aktarılmış ve veri girişleri yapılmıştır. Başarı testi puanları ve tutum ölçeği puanları için Kolmogorov-Smirnov Testi ile normallik incelemeleri yapılmıştır. Sonuçların normal çıkmaması nedeni ile parametrik olmayan testlerin uygulanmasına karar verilmiştir. İki

grup arasındaki farklılıkların incelenmesinde Mann-Whitney U testi, iki farklı zamandaki ölçüm arasındaki farklılıkların incelenmesi amacı ile Wilcoxon testi uygulanmıştır. Çalışmada tüm analizler % 95 güven düzeyinde değerlendirilmiştir.

BÖLÜM IV

4. BULGULAR VE YORUM

Veri toplama araçlarının uygulanması ile toplanan verilerin analizi sonucu elde edilen bulgular, bu bölümde araştırmanın amacında yer alan alt problemleri doğrultusunda analiz edilmiş ve yorumlanmıştır.

4.1 Başarıya İlişkin Bulgular ve Yorum

Deney ve kontrol gruplarının ön test ve son test puanlarının dağılımı için Kolmogorov- Smirnov testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3

Deney ve Kontrol Grubunun Ön Test Başarı-Son Test Başarı Puanları İçin Normallik Testi Sonuçları

	Kolmogorov-Smirnov	
	İstatistik Değeri	p
Ön Test Puanı	0,120	0,047*
Son Test Puan	0,192	0,000**

Uygulanan Kolmogorov- Smirnov testi sonucunda ön test ve son test puanlarının dağılımının normal dağılıma uygunluk göstermediği görülmüş, bu nedenle Non-Parametrik testlerin uygulanmasına karar verilmiştir.

Deney ve kontrol grubunun puanları başarı testinden alınan 15'er sorunun toplamlarından elde edilmiştir. Her sorunun puanlaması 'doğru cevap 1', 'yanlış cevap 0' olarak yapılmıştır. Buna göre toplam puanlar 0-15 arasında dağılmıştır ve en yüksek bilgi düzeyini 15 puan gösterecektir.

Araştırmada deney ve kontrol gruplarının ön test ve son test puanları analiz edilerek sonuçlar Tablo 4'de sunulmuştur.

Tablo 4*Deney ve Kontrol Grubunun Ön Test-Son Test Puan Bilgileri*

Grup		Ön Test Puanı	Son Test Puanı
Deney Grubu	Ortalama	7,11	13,07
	Medyan	7	13
	Minimum	3	11
	Maksimum	12	14
Kontrol Grubu	Ortalama	6,27	9,64
	Medyan	6	10
	Minimum	1	6
	Maksimum	12	13

Tablo 4 incelendiğinde deneysel işlem öncesi deney grubunun ön test ortalama puanı $\bar{X}=7,11$ iken, son test ortalama puanı $\bar{X}=13,07$ olarak hesaplanmıştır. Kontrol grubunun ön test puanı ortalaması $\bar{X}=6,27$ iken, son test puanı ortalaması 9,64'tür.

Deneysel işlem öncesi ön test puanları anlamlı farklılık göstermeyen deney ve kontrol gruplarının son test puanları karşılaştırıldığında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Deney grubunda deneysel işlem öncesi ön test başarı puanı minimum 3 iken, son testte minimum puanın 11 olduğu görülmüştür. Kontrol grubunda ön test puanında minimum puan 1 iken, son test puanında 6 olarak hesaplanmıştır.

Deney grubunun ön test puanında maksimum puan 12 iken, son test puanında maksimum puanın 14 olduğu görülmüştür. Kontrol grubunda ön test puanında maksimum puan 12 iken, son test puanında 13 olarak hesaplanmıştır.

4.1.1 Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Hayat Bilgisi dersinin tarih konularında öğretim materyali olarak fotoğrafın kullanıldığı sınıf ile geleneksel öğretimin yapıldığı (düz anlatım, soru cevap vb.) sınıfın ön test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Araştırmanın birinci alt probleminde “Hayat Bilgisi dersinin tarih konularında öğretim materyali olarak fotoğrafın kullanıldığı sınıf ile geleneksel öğretimin yapıldığı (düz anlatım, soru cevap vb.) sınıfın ön test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?” sorusuna cevap bulmak amacıyla, deney ve kontrol gruplarına uygulanan ön test sonucunda elde edilen puanlar Mann Whitney U testi ile analiz edilerek Tablo 5 te sunulmuştur.

Tablo 5

Deney ve Kontrol Grubunun Ön Test Puanlarının Farklılığı İçin Mann-Whitney U Sonuçları

	Grup	Ortalama	Medyan	Mann-Whitney	p
Ön Test Puanı	Deney	7,11	7	332,5	0,242
	Kontrol	6,27	6		

Araştırmada, random yoluyla oluşturulan çalışma gruplarının çalışma kapsamında belirlenen konular hakkındaki yeterliliklerinin tespit etmek amacıyla 15 sorudan oluşan başarı testi eş zamanlı olarak deney ve kontrol gruplarına uygulanmıştır. Başarı testi sonucu elde edilen ön test puan sonuçlarının Mann-Whitney U testi ile analiz edildiğinde, her iki grubun birbirine yakın bir dağılım gösterdiği görülmektedir.

Deneyisel işlem öncesinde deney grubundaki öğrencilerin bilgi düzeyi $\bar{X}=7.11$, kontrol grubundaki öğrencilerin bilgi düzeyi $\bar{X}=6.27$ 'dir. Bu sonuca bağlı olarak, deney grubunun ve kontrol grubunun süreç başında birbirleri ile benzer özelliklere sahip oldukları, bilgi düzeylerinin benzer olduğu belirlenmiştir. Bu veriler araştırmanın denk gruplarla başlaması için elverişlidir. Grupların, tarih konularındaki başarı düzeylerinin homojen bir yapı gösterdiği belirtilebilir.

4.1.2 İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Hayat Bilgisi dersinin tarih konularında öğretim materyali olarak fotoğrafın kullanıldığı sınıf ile geleneksel öğretimin yapıldığı (düz anlatım, soru cevap vb.) sınıfın son test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

“Hayat Bilgisi dersinin tarih konularında öğretim materyali olarak fotoğrafın kullanıldığı sınıf ile geleneksel öğretimin yapıldığı (düz anlatım, soru cevap vb.) sınıfın son test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?” sorusuna cevap bulmak amacıyla, deney ve kontrol gruplarına uygulanan son test sonucunda elde edilen puanlar Mann Whitney U testi ile analiz edilerek Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6

Deney ve Kontrol Grubunun Son Test Puanlarının Farklılığı İçin Mann-Whitney U Sonuçları

	Grup	Ortalama	Medyan	Mann-Whitney	p
Son Test	Deney	13,07	13	49	0,000**
Puanı	Kontrol	9,64	10		

Tablo 6 incelendiğinde deney ve kontrol gruplarının son test başarı puanları görülmektedir. Deney ve kontrol grubundaki son test puanları ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını tespit etmek için uygulanan Mann-Whitney U sonucunda gruplar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($p<0,05$).

Deneyisel işlem sonrasında uygulanan son test puanı için deney grubundaki öğrencilerin bilgi düzeyi ortalaması $\bar{X}=13.7$, kontrol grubundaki öğrencilerin bilgi düzeyi ortalaması $\bar{X}=9.64$ olarak hesaplanmıştır. Deney grubunun son test puanı ortalaması, kontrol grubunun son test puanından anlamlı derecede daha yüksektir ($p<0,05$).

Bu sonuçlara göre ön test puanları bakımından deney ve kontrol grupları arasında anlamlı farklılıklar bulunmazken son test puanlarında deney grubunun bilgi düzeyi kontrol grubundan anlamlı derecede daha yüksektir. Bu bulgu deney grubunda yer alan öğrencilerin, kontrol grubunda yer alan öğrencilerden göre daha başarılı bir öğrenme gerçekleştirdiğini göstermektedir.

Araştırmacının uyguladığı yarı deneysel desene bağlı olarak deney grubundaki öğrencilerin başarı düzeyleri, geleneksel öğretim yöntemlerinin (anlatım, soru-cevap) uygulandığı gruba göre daha yüksek olmuştur. Bu durumda, fotoğraflarla işlenen tarih konularının öğrencilerin bilgi düzeylerini, geleneksel yöntemlere göre (anlatım, soru-cevap) olumlu yönde etkilediğini söyleyebiliriz.

Bu alt problemle ilgili bulgular literatürde ki bazı araştırma sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Akbaba (2003), tarih öğretiminde fotoğraf kullanımının öğrenci başarısına etkisi üzerine bir çalışma yapmıştır. Araştırmacının yaptığı çalışmada, tarih öğretiminde fotoğraf kullanılarak yapılan eğitim sonucunda deney grubunun başarı puanları, geleneksel öğretim yöntemlerinin uygulandığı (anlatım, soru-cevap) kontrol grubunun başarı puanlarından anlamlı derecede yüksek bulunmuştur.

Benzer bir çalışma da Hali (2003) tarafından yapılan “İlköğretim 8. sınıf T. C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde fotoğraf ve resim kullanımının öğrenci başarısına etkisi” başlıklı çalışmadır. Bu çalışma sonuçlarına göre fotoğraf ve resmin kullanıldığı deney grubu öğrencileri, geleneksel öğretim yöntemlerinin kullanıldığı (anlatım, soru-cevap) kontrol grubu öğrencilerinden anlamlı derecede daha başarılı bulunmuştur.

4.1.3 Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Öğretim materyali olarak fotoğraf kullanılan sınıfın ön test-son test puanları arasında fark var mıdır?

Araştırmanın üçüncü alt probleminin analizinde deney grubu öğrencilerinin ön test-son test başarı puanları ortalaması arasında anlamlı farklılık olup olmadığı analiz edilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7

Deney Grubu Öğrencilerinin Ön Test-Son Test Başarı Puanlarının Farklılığı İçin Man-Whitney U Testi Sonuçları

Grup	Ölçüm	Ortalama	Medyan	Wilcoxon	p
Deney	Ön Test Puanı	7,11	7	-4,554	0,000**
	Son Test Puanı	13,07	13		

Tablo 7’de deney grubunda bulunan öğrencilerin, ön test-son test başarı puanları görülmektedir. Deney grubundaki ön test ve son test puanları ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını tespit etmek için Wilcoxon testi uygulanmıştır.

Bu verilere göre, fotoğrafın kullanıldığı öğretim yöntemi ile öğrenim gören deney grubundaki öğrencilerin ön test puanları ortalamaları $\bar{X}=7.11$, son test puanları ortalamaları $\bar{X}=13.07$ olarak belirlenmiştir. Test sonuçları arasında anlamlı düzeyde bir başarı farklılığı olduğu ortaya çıkmaktadır ($p<0,05$). Deney grubunda öğrenme sürecinde etkinliklerde fotoğrafın kullanımının başarının artmasına önemli derecede katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

4.1.4 Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Geleneksel öğretim metodu (düz anlatım, soru cevap vb.) uygulanan sınıfın ön test-son test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Araştırmanın dördüncü alt probleminin analizinde kontrol grubu öğrencilerinin ön test-son test başarı puanları ortalamaları arasında anlamlı farklılık olup olmadığı analiz edilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8

Kontrol Grubu Öğrencilerinin Ön Test-Son Test Başarı Puanlarının Farklılığı İçin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Grup	Ölçüm	Ortalama	Medyan	Wilcoxon	p
Kontrol	Ön Test Puanı	6,27	6	-4,388	0,000**
	Son Test Puanı	9,64	10		

Tablo 8’de geleneksel öğretim yöntemlerinin tarih konularının öğretiminde öğrencilerin başarı düzeylerini belirlemek için yapılan ön test-son test ölçümleri görülmektedir. Kontrol grubu ön test ve son test puanları arasındaki farkın anlamlılığını tespit etmek için Wilcoxon testi uygulanmıştır. Kontrol grubundaki öğrencilerin ön test başarı puanı ortalamaları $\bar{X}=6.27$, son test başarı puanı ortalamaları $\bar{X}=9.64$ ’tür.

Uygulanan Wilcoxon testi sonucunda kontrol grubunun ön test ve son test puanları arasında anlamlı farklılıklar bulunduğu görülmektedir ($p<0,05$). Buna göre, kontrol grubu öğrencilerinin son test puan düzeyi ön test puan düzeyinden anlamlı

derecede daha yüksektir. Kontrol grubunda yer alan öğrencilerin başarısının artmasının sebebi, anlatım ve soru cevap yöntemleri ile işlenen derslerde de öğrencilerin başarısının belirli düzeyde artması gerektiği ile açıklanabilir.

Bu sonuçlara göre deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin başarı puanlarında anlamlı artış gözlenmektedir. Ancak deney grubunda bulunan öğrencilerin başarı puanındaki artış, kontrol grubundaki öğrencilerin başarı puanındaki artıştan daha yüksektir.

Deney grubundaki öğrencilere tarih konularının öğretiminin fotoğraflarla yapılması ve fotoğrafın derste aktif olarak kullanılması ile öğrencilerin derse olan ilgileri artmıştır. Sıkıcı olarak nitelendirdikleri tarih konuları onlarda merak uyandırmış, öğrenmeye hazır hale gelmişlerdir. Tarih konularında fotoğraf kullanımı ile somut işlemler dönemindeki öğrencilere soyut bilgiler somutlaştırılarak sunulmuştur. Öğrenciler bilgilerle içinde bulundukları düzeye uygun olarak karşılaşmışlardır. Somut olarak tarih konuları ile karşı karşıya gelmekle tarih onlar için geçmişte yaşanmış bir hikâye olmaktan çıkarak gerçeklik kazanmıştır. Çalışma sırasında fotoğraflara yöneltilen sorular ile öğrenciler fotoğrafla daha çok ilgilenmiş, fotoğrafa ait detayları keşfetmişlerdir. Tüm bu etkenler öğrencilerin bu konulardaki başarılarının önemli düzeyde artmasında etken rol oynamıştır.

4.2. Tutuma İlişkin Bulgular ve Yorum

Ön test tutum ve son test tutum puanlarının dağılımı için Kolmogorov- Smirnov testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9

Deney ve Kontrol Grubunun Ön Test Tutum-Son Test Tutum Puanları İçin Normallik Testi Sonuçları

	Kolmogorov-Smirnov	
	İstatistik Değeri	P
Ön Test Tutum Puanı	0,176	0,001**
Son Test Tutum Puan	0,204	0,000**

Uygulanan Kolmogorov- Smirnov testi sonucunda ön test tutum ve son test tutum puanlarının dağılımının normal dağılıma uygunluk göstermediği görülmüş, bu nedenle Non-Parametrik testlerin uygulanmasına karar verilmiştir.

Ön test tutum ve son test tutum puanları öğrencilere yöneltilen 10’ar sorunun toplamından elde edilmiştir. Her sorunun puanlaması 1-5 arasında yapılmıştır. Buna göre toplam puanlar 10-50 arasında dağılacak, puanın 50’ye yaklaşması öğrencilerin Hayat Bilgisi dersi hakkındaki olumlu düşüncelerini, puanın 10’a yaklaşması öğrencilerin olumsuz düşüncelerini gösterecektir.

Araştırmada deney ve kontrol gruplarının ön test tutum ve son test tutum puanları analiz edilerek sonuçlar Tablo 10’da sunulmuştur.

Tablo 10

Deney Kontrol Grubu Bakımından Ön Test Tutum-Son Test Tutum Puan Bilgileri

Grup		Ön Test Tutum Puanı	Son Test Tutum Puanı
Deney Grubu	Ortalama	38,68	47,68
	Medyan	41	49
	Maksimum	48	50
	Minimum	23	40
Kontrol Grubu	Ortalama	42,55	38,78
	Medyan	43	41
	Maksimum	50	50
	Minimum	24	20

Tablo 10 incelendiğinde deneysel işlem öncesi deney grubunun ön test tutum ortalama puanı $\bar{X}= 38,68$ iken, son test tutum ortalama puanı $\bar{X}= 47,68$ olarak hesaplanmıştır. Kontrol grubunun ön test tutum puanı ortalaması $\bar{X}=42,55$ iken, son test tutum puanı ortalaması $\bar{X}=38,78$ 'dir. Deney ve kontrol gruplarının ön test tutum puanları arasındaki fark Mann-Whitney U testi ile hesaplanmış ve anlamlı bir fark bulunmuştur($p<0,05$).

Deney grubunun ön test tutum puanı minimum 23 iken, son test tutum puanının minimum 40 olduğu görülmüştür. Kontrol grubunda ön test tutum puanında minimum puan 24 iken, son test tutum puanında minimum puan 20 olarak hesaplanmıştır.

Deney grubunun ön test tutum puanında maksimum puan 48 iken, son test tutum puanında maksimum puanın 50 olduğu görülmüştür. Kontrol grubunda ön test tutum puanında maksimum puan 50 iken, son test tutum puanında maksimum puan 50 olarak hesaplanmıştır.

4.2.1 Beşinci Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Hayat Bilgisi dersinin tarih konularında öğretim materyali olarak fotoğrafın kullanıldığı sınıf ile geleneksel öğretimin yapıldığı (düz anlatım, soru cevap vb.) sınıfta ki öğrencilerin derse karşı ön test tutum puanları arasında anlamlı fark var mıdır?

Araştırmanın beşinci alt probleminin analizinde, “Hayat Bilgisi dersinin tarih konularında öğretim materyali olarak fotoğrafın kullanıldığı sınıf ile geleneksel öğretimin yapıldığı (düz anlatım, soru cevap vb.) sınıfta ki öğrencilerin derse karşı ön test tutum puanları arasında anlamlı fark var mıdır?” sorusuna cevap bulmak amacıyla, deney ve kontrol gruplarına uygulanan ön test tutum puanları Mann Whitney U testi ile analiz edilerek Tablo 11’de sunulmuştur.

Tablo 11

Deney ve Kontrol Grubunun Ön Test Tutum Puanlarının Farklılığı İçin Mann-Whitney U Sonuçları

	Grup	Ortalama	Medyan	Mann-Whitney	p
Ön Test	Deney	38,68	41	205	0,043*
Tutum Puanı	Kontrol	42,55	43		

Deney ve kontrol grubunun ön test tutum puanları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek için Mann-Whitney U testi uygulanmıştır. Tablo 11’de kontrol ve deney gruplarının ön tutum puanlarına bakıldığında kontrol grubu lehine anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Deney grubundaki öğrencilerin ortalama ön test tutum puanı $\bar{X}=38,68$ iken, kontrol grubundaki öğrencilerin ortalama ön test tutum puanı $\bar{X}=42,55$ ’tir. Buna göre, deney grubunun ön test tutum puanı kontrol grubunun ön test tutum puanından anlamlı derecede daha yüksektir. Elde edilen bulguya göre, deney grubu öğrencileri, Hayat Bilgisi dersine karşı kontrol grubu öğrencilerinden daha olumsuz tutum sergilemişlerdir.

4.2.2 Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Hayat Bilgisi dersinin tarih konularında öğretim materyali olarak fotoğrafın kullanıldığı sınıf ile geleneksel öğretimin yapıldığı (düz anlatım, soru cevap vb.) sınıfta ki öğrencilerin derse karşı son test tutum puanları arasında anlamlı fark var mıdır?

Araştırmanın altıncı alt probleminin analizinde deney ve kontrol grubu öğrencilerinin son test tutum puanları arasında anlamlı farklılık olup olmadığı analiz edilmiştir. Analiz sonucu Tablo 12’de sunulmuştur.

Tablo 12

Deney ve Kontrol Grubunun Son Test Tutum Puanlarının Farklılığı İçin Mann-Whitney U Sonuçları

	Grup	Ortalama	Medyan	Mann-Whitney	p
Son Test	Deney	47,68	49	91	0,000**
Tutum Puanı	Kontrol	38,78	41		

Tablo 12 incelendiğinde, deneysel işlem sonrası deney grubunun ortalama son test tutum puanı $\bar{X}=47.68$ iken, kontrol grubunun ortalama son test tutum puanı $\bar{X}=38.78$ olarak hesaplanmıştır.

Deney ve kontrol grubunun son test tutum puanları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek için uygulanan Mann-Whitney U testi sonucunda deney ve kontrol grubu arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur ($p<0,05$). Buna göre, deney grubunun son test tutum puanı ortalaması kontrol grubunun son test tutum puanı

ortalamasından anlamlı derecede daha düşüktür. Bu sonuca göre deneysel işlem sonrası deney grubu öğrencileri Hayat Bilgisi dersine karşı olumlu tutum geliştirmişlerdir.

4.2.3 Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Öğretim materyali olarak fotoğrafın kullanıldığı sınıfın ön tutum-son tutum puanları arasında fark var mıdır?

Araştırmanın yedinci alt probleminin analizinde, “Öğretim materyali olarak fotoğrafın kullanıldığı sınıfın ön test tutum-son test tutum puanları arasında fark var mıdır?” sorusuna cevap aranmıştır. Analiz sonuçları Tablo 13’te verilmiştir.

Tablo 13

Deney Grubu Öğrencilerinin Ön Test Tutum-Son Test Tutum Puanlarının Farklılığı İçin Wilcoxon U Testi Sonuçları

Grup	Ölçüm	Ortalama	Medyan	Wilcoxon	p
Deney	Ön Test Puanı	38,68	41	-4,496	0,000**
	Son Test Puanı	47,68	49		

Tablo 13’te deney grubunda bulunan öğrencilerin, ön test tutum-son test tutum puanları görülmektedir. Bu verilere göre, deney grubundaki öğrencilerin ön test tutum-son test tutum puanları arasında anlamlı düzeyde bir farklılığın olduğu belirlenmiştir. Bu verilere göre, fotoğrafın kullanıldığı öğretim yöntemi ile eğitim alan deney grubundaki öğrencilerin ön test tutum puanları $\bar{X}=38.68$, son test tutum puanları $\bar{X}=47.68$ olarak belirlenmiştir. Bu sonuçlara göre test sonuçları arasında anlamlı düzeyde bir tutum farklılığı olduğu görülmüş, öğrencilerin derse karşı olumlu tutum gösterdiği belirlenmiştir. Etkinliklerin öğrencilerin dikkatini çeken fotoğrafların kullanılarak işlenmesi, öğrencilerin derse aktif katılma fırsatı bulabilmesi derse olan tutumlarının olumlu yönde gelişmesine sebep olmuştur.

4.2.4. Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Geleneksel öğretimin metodu (düz anlatım, soru cevap vb.) uygulanan sınıfın ön tutum-son tutum puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Araştırmanın sekizinci alt probleminin analizinde kontrol grubu öğrencilerinin ön test tutum-son test tutum puanları arasında anlamlı farklılık olup olmadığı analiz edilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 14’te sunulmuştur.

Tablo 14

Kontrol Grubu Öğrencilerinin Ön Test Tutum-Son Test Tutum Puanlarının Farklılığı İçin Man-Whitney U Testi Sonuçları

Grup	Ölçüm	Ortalama	Medyan	Wilcoxon	p
Kontrol	Ön Test Puanı	42,55	43	-2,545	0,011**
	Son Test Puanı	38,78	41		

Tablo 14’te tarih konularının öğretiminde geleneksel öğretim yöntemlerinin öğrencilerin derse olan tutumlarını belirlemek için yapılan ön test tutum-son test tutum ölçümleri sonuçlarına göre anlamlı düzeyde bir farklılık olduğu görülmektedir.

Kontrol grubundaki öğrencilerin ön test tutum puanı ortalaması $\bar{X}=42.55$, son test tutum puanı ortalaması $\bar{X}=38.78$ ’dir. Uygulanan Wilcoxon testi sonucunda kontrol grubunun ön test ve son test puanları arasında anlamlı farklılıklar bulunmaktadır ($p<0,05$). Buna göre, kontrol grubu öğrencilerinin son test tutum puan düzeyi, ön test tutum puan düzeyinden anlamlı derecede daha düşüktür. Bu demek oluyor ki sene başında Hayat Bilgisi dersine dair olumlu tutum gösteren öğrenciler, yapılan eğitim öğretim sonunda Hayat Bilgisine olan olumlu tutumları azalmıştır.

BÖLÜM V

5. SONUÇLAR ve ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmanın bulgularına dayalı sonuçlar üzerinde durulmuştur. Ayrıca araştırma bulguları çerçevesinde, uygulamaya ve bu konuda çalışma yapmak isteyen araştırmacılara önerilerde bulunulmuştur.

5.1. Sonuçlar

İlköğretim 3. sınıf Hayat Bilgisi dersinde tarih konularının öğretiminde fotoğraf kullanımının öğrencilerin başarısına ve derse olan tutumuna etkisini belirlemek amacıyla yapılan araştırmada, uygulanan veri toplama araçlarına dayalı olarak elde edilen sonuçlar bu bölümde sunulmuştur.

Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın birinci alt probleminde, Hayat Bilgisi dersinin tarih konularında öğretim materyali olarak fotoğrafın kullanıldığı sınıf ile geleneksel öğretimin yapıldığı (düz anlatım, soru cevap vb.) sınıfın ön test puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı analiz edilmiştir. Deney ve kontrol gruplarına, çalışma kapsamında belirlenen konular hakkındaki yeterliliklerinin tespit etmek amacıyla başarı testi uygulanmıştır. Başarı testi sonucu elde edilen ön test puan sonuçlarının Mann- Whitney U testi ile analiz edilmiştir. Bu analiz sonuçlarına göre, deney grubundaki öğrencilerin bilgi düzeyi $\bar{X}=7.11$, kontrol grubunda ki öğrencilerin bilgi düzeyi $\bar{X}=6.27$ olarak hesaplanmıştır. Çalışma kapsamında belirlenen konular ile ilgili hazır bulunuşluk düzeyleri benzerlik göstermiştir. Araştırmanın denk gruplarla başlaması için elverişlidir sonucuna ulaşılmıştır.

İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın ikinci alt probleminde, Hayat Bilgisi dersinin tarih konularında öğretim materyali olarak fotoğrafın kullanıldığı sınıf ile geleneksel öğretimin yapıldığı (düz anlatım, soru cevap vb.) sınıfın son test puanları arasında anlamlı bir fark olup analiz edilmiştir. Deney ve kontrol grubundaki son test puanları ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını tespit etmek için uygulanan Mann-Whitney U sonucunda gruplar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($p<0,05$).

Deneysel işlem sonrasında uygulanan son test puanı için deney grubundaki öğrencilerin bilgi düzeyi ortalaması $\bar{X}=13.7$ kontrol grubunda ki öğrencilerin bilgi düzeyi ortalaması $\bar{X}=9.64$ olarak hesaplanmıştır. İstatiksel analiz sonucu olarak tarih konularının öğretiminde fotoğraf kullanımı ile öğretim yapılan deney grubu öğrencileri ile geleneksel öğretim yapılan kontrol grubu öğrencileri arasında, son test puanları açısından deney grubu lehine anlamlı bir fark bulunmuştur.

Bu sonuç hayat bilgisi dersinde farklı öğretim yöntemlerinin kullanılmasının akademik başarıda anlamlı bir farklılık oluşturduğunu göstermektedir. Buna göre hayat bilgisi dersinde de tarih konularının öğretiminde fotoğraf kullanımı öğrenciler için öğrenmeyi kolaylaştırmış bu sebepten ötürü de derse yönelik başarıda geleneksel öğretime göre olumlu yönde anlamlı bir farklılık oluşturmuştur.

Tarih konuları, yapıları itibari ile çocuklar tarafından kavranması zor konulardır. Tarih konularının hitap ettiği yaş seviyesi küçüldükçe konuların kazanımlarında başarıya ulaşmak güçleşmektedir. Tarihin kendi doğasından kaynaklı zorluklar, tarih öğretiminde fotoğrafın kullanılması ile belli bir ölçüde aşılabilmektedir. Hayat Bilgisi dersinde tarih konularının öğretiminde fotoğraf kullanımı ile öğrenim gören öğrenciler, geleneksel öğretim yöntemleri ile öğrenim gören öğrencilerden daha başarılı olmuşlardır.

Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın üçüncü alt probleminde, öğretim materyali olarak fotoğraf kullanılan sınıfın ön test-son test puanları arasındaki farklılığı analiz edilmiştir. Deney grubundaki ön test ve son test puanları ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını tespit etmek için Wilcoxon testi uygulanmıştır. Deney grubundaki öğrencilerin ön test puanları ortalamaları $\bar{X}=7.11$, son test puanları ortalamaları $\bar{X}=13.07$ olarak belirlenmiştir. Test sonuçları arasında anlamlı düzeyde bir başarı farklılığı olduğu ortaya çıkmaktadır($p<0,05$).

Deney grubundaki öğrencilere tarih konularının öğretiminin fotoğraflarla yapılması ve fotoğrafın derste aktif olarak kullanılması ile öğrenciler için konular daha cazip ve ilgi çekici olmuştur. Öğrendikleri tarihi olayların kanıtları ile karşılaşmak, fotoğrafa sorular sormak öğrencileri heyecanlandırmış ve derse katılmaya daha istekli hale getirmiştir. Öğrencilerin derse aktif katılımı ile öğrencilerde fotoğrafa sorular yöneltmiş, tahminlerde bulunmuş, ipuçları aranmışlardır. Farklı bir öğrenme ortamı ile sunulan bilgilerle öğrenciler daha başarılı olmuşlardır.

Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın dördüncü alt probleminin analizinde geleneksel öğretim yöntemi (soru-cevap, düz anlatım ...) ile öğrenim gören öğrencilerin ön test-son test başarı puanları ortalamaları arasında anlamlı farklılık olup olmadığı analiz edilmiştir.

Kontrol grubundaki ön test ve son test puanları ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını tespit etmek için Wilcoxon testi uygulanmıştır. Kontrol grubundaki öğrencilerin ön test puanları ortalamaları $\bar{X}=6,27$ son test puanları ortalamaları $\bar{X}=9,64$ olarak belirlenmiştir.

Uygulanan Wilcoxon testi sonucunda kontrol grubunun ön test ve son test puanları arasında anlamlı farklılıklar bulunduğu görülmektedir ($p<0,05$). Buna göre, kontrol grubu öğrencilerinin son test puan düzeyi ön test puan düzeyinden anlamlı derecede daha yüksektir. Kontrol grubunun, işlenen dersler neticesinde başarı düzeyinin belirli düzeyde artması olağandır.

Araştırmanın Beşinci Alt Problemine İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın beşinci alt probleminin analizinde, Hayat Bilgisi dersinin tarih konularının öğretiminde fotoğraf kullanımının öğrencilerin derse karşı olan tutumları analiz edilmiştir.

Verilerin analizi sonucunda deney grubundaki öğrencilerin ortalama ön test tutum puanı $\bar{X}= 38,68$ iken, kontrol grubundaki öğrencilerin ortalama ön test tutum puanı $\bar{X}= 42,55$ 'tir. Bu sonuçlara göre, deney grubunun ön test puanı kontrol grubunun ön test puanından anlamlı derecede daha yüksektir. Hayat bilgisi dersine yönelik tutum açısından deney ve kontrol grubunda yer alan öğrenciler ön tutumları arasında kontrol grubu lehine bir fark bulunmuştur.

Araştırmanın Altıncı Alt Problemine İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın altıncı alt probleminin analizinde deney ve kontrol grubu öğrencilerinin son test tutum puanları arasında anlamlı farklılık olup olmadığı analiz edilmiştir.

Deneyisel işlem sonrası deney grubunun ortalama son test tutum puanı $\bar{X}=47.68$ iken, kontrol grubunun ortalama son test tutum puanı $\bar{X}=38.78$ olarak hesaplanmıştır. Deney ve kontrol grubunun son test tutum puanları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek için uygulanan Mann-Whitney U testi sonucunda deney ve kontrol grubu arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur ($p<0,05$). Bu sonuca göre deneyel işlem sonrası deney grubu öğrencileri Hayat Bilgisi dersine karşı olumlu tutum geliştirmişlerdir

Yedinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın yedinci alt probleminin analizinde, öğretim materyali olarak fotoğraf kullanılan sınıfın ön test tutum-son test tutum puanları arasındaki farklılık analiz edilmiştir.

Deney grubundaki ön test tutum ve son test tutum puanları ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını tespit etmek için Wilcoxon testi uygulanmıştır. Bu verilere göre, fotoğrafın kullanıldığı deney grubundaki öğrencilerin ön test tutum puanları $\bar{X}=38.68$, son test tutum puanları $\bar{X}=47.68$ olarak hesaplanmıştır. Bu sonuçlara göre test sonuçları arasında anlamlı düzeyde bir tutum farklılığı olduğu görülmüş, öğrencilerin derse karşı olumlu tutum gösterdiği belirlenmiştir.

Sekizinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın sekizinci alt probleminin analizinde kontrol grubu öğrencilerinin ön test tutum-son test tutum puanları arasında anlamlı farklılık olup olmadığı analiz edilmiştir.

Kontrol grubundaki öğrencilerin ön test tutum puanı ortalaması $\bar{X}=42.55$, son test tutum puanı ortalaması $\bar{X}=38.78$ 'dir. Uygulanan Wilcoxon testi sonucunda kontrol grubunun ön test ve son test puanları arasında anlamlı farklılıklar bulunmaktadır. ($p<0,05$). Analiz sonuçlarına göre, kontrol grubu öğrencilerinin son test tutum puan düzeyi, ön test tutum puan düzeyinden anlamlı derecede daha düşüktür. Zaman içinde öğrenciler Hayat Bilgisi dersine karşı daha olumsuz bir tutum geliştirmişlerdir.

5.2. Öneriler

1. Bu araştırma 3. Sınıf Hayat Bilgisi dersi tarih konuları üzerine yapılmıştır. 1. ve 2. Sınıf öğrencileri ile de Hayat Bilgisi dersinin tarih konularının öğretiminde deneysel araştırmalar yapılabilir.

2. Önem kazanmış olan yeni tarih anlayışının da gereği olarak tarih öğretiminde fotoğraflardan faydalanılabilir.

3. Öğretmen kılavuz kitaplarında tarih konularının öğretiminde fotoğraf kullanımına dair örneklerle yer verilebilir.

4. Öğrencilerin, Hayat Bilgisinin diğer konularının öğretiminde de fotoğraflar daha çok kullanılabilir.

5. Hayat Bilgisinin farklı konularında kullanılabilecek, farklı fotoğraf analiz tekniklerine öğretmen kılavuz kitaplara örnekler verilebilir.

6. Hayat Bilgisi ders kitaplarında bulunan fotoğraflara yönelik analiz soruları, öğrenci çalışma kitaplarına etkinlik olarak eklenebilir.

7. Hayat Bilgisi dersi kapsamındaki tarih konularının öğretimi için ders ve çalışma kitabı ile birlikte tarih fotoğraflarından oluşan bir albüm de konulara uygun olarak hazırlanabilir.

KAYNAKÇA

- Akbaba, B. (2003). *Tarih öğretiminde fotoğraf kullanımı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Akıncı, B. (2011). *İlköğretim sosyal bilgiler öğretiminde temsili resim kullanımıyla tarihsel düşünme becerilerinin geliştirilmesi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Akınoğlu, O. (2002). Hayat bilgisi Öğretimi. C. Öztürk. (Editör). *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık, ss. 2-11.
- Alpan, G. (2008). Görsel okuryazarlık ve öğretim teknolojisi, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 74-102.
- Arslan, M. (2000). Cumhuriyet dönemi ilköğretim programları ve belli başlı özellikleri, *Milli Eğitim Dergisi*, sayı: 146.
- Ata, B. (2002a). Bahaeddin Yediyıldız ile tarih araştırmaları ve öğretimi konusunda söyleşi. *Türk Yurdu*, 175, 49-53.
-, B. (2002b). *Müzeler ve tarihi mekânlarla tarih öğretimi: tarih öğretmenlerinin "müze eğitime" ilişkin görüşleri*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- ..., B. (2009). Johann Friedrich Herbart'ın tarih eğitimi üzerine görüşleri, *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, özel sayı, ss.1377-1395.
- Baysal, Z. N. (2006). Hayat bilgisi: toplumsal ve doğal yaşama bütüncül bir bakış. C. Öztürk. (Editör). *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara. Pegem Akademi Yayıncılık, ss. 3.
- Bektaş, M. (2012). Hayat bilgisi dersinin dünü bugünü. S. Öğülmüş. (Editör). *Hayat bilgisi öğretimi ve öğretmen el kitabı*. Ankara. Pegem Akademi Yayıncılık, ss. 13-28.
- Binbaşıoğlu, C. (2003). *Hayat bilgisi öğretimi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Blyth, J. (1989). *History in Primary Schools*. Milton Keynes- Philadelphia: Open University Press.
- Burke, P.(2009). *Afişten heykele minyatürden fotoğrafa tarihin görgü tanıkları*(çev. Z. Yelçe).İkinci basım. İstanbul:Kitap Yayınevi.
- Büyüköztürk, Ş. Çakmak, E. Akgün, Ö. Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2010). *Bilişsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Cengizkan, K.(1983). Fotoğrafın Belgeci Kullanımına Örnek:Ankara Çalışması. *Bilim Sanat Dergisi*.

- Çengeloğlu, G. (2005). *Çoklu zeka kuramına göre düzenlenen hayat bilgisi dersi öğretim etkinliklerinin öğrenci başarı ve tutumuna etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Çapa, M. (2010). Tarih., Bilgili, S. (Ed.). Sosyal bilgilerin temelleri. Dördüncü Baskı. Ankara. Pegem Akademi Yayıncılık, ss. 121-139.
- Delen, S. (2007). *İlköğretim ve ortaöğretimde öğretmen görüşlerine göre Türkiye Cumhuriyeti inkılap tarihi ve Atatürkçülük dersinin öğretiminde karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Demircioğlu, İ. H. (2007). Tarih öğretiminde filmlerin yeri ve önemi. *Bilgi*, 42, 77-93.
- ..., İ. H. (2010). *Tarih öğretiminde öğrenci merkezli yaklaşımlar*. Ankara: Anı Yayınları.
- ..., İ.H.(2012). Osmanlı devletinde tarih yazımının tarih öğretimi üzerinde etkileri. *Millî Eğitim Dergisi*, sayı 193, ss.115-125.
- Demircioğlu, İ. ve Tokdemir, M. (2008). Değerlerin oluşturulma sürecinde tarih eğitimi: amaç, işlev ve içerik. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6(15), ss. 69-88.
- Demirel, Ö., Seferoğlu, S. S. ve Yağcı, E. (Editörler). (2002). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme*, Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Dewey, J. (2000). Temel eğitimde tarihin amacı (çev. B. Ata). *Millî Eğitim Dergisi*, ss. 147.
- Dilek, D.(2007). *Tarih derslerinde öğrenme ve düşünce gelişimi*. Üçüncü Baskı. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Doğan, N.(2008). *İlköğretim 8. sınıf inkılâp tarihi ve Atatürkçülük dersinin öğretiminde tarih kanıt kullanımının etkililiği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Dündar, Ş.(2003). İlköğretim 3. sınıf hayat bilgisi dersinde öğrenme paketi kullanımının öğrenci başarısına, tutumuna ve yaratıcılığa etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İzmir.
- Erkan, S. (1996). Cumhuriyetten günümüze ilkokul programları ve hayat bilgisi programı. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 220, 19-24.
- Felton, R ve Allen, R. (1990). Using Visual Materials as Historical Sources: A Model for Studing State and Local History." *The Social Studies*. March/April, ss.84-87.
- Fines, J.(1994). "Evidence: the basis of the discipline" in Teaching History. (Ed.H. Bourdillon). London: Routledge.
- Hali, S.(2003). *İlköğretim 8. Sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersinde Fotoğraf ve Resim Kullanımının Öğrenci Başarısına Etkisi*.

Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

- Işık, H. (2011). Orta öğretim tarih derslerinde birinci ve ikinci el kaynaklar ile etkinlik temelli ders işlemenin öğrencilerin tarihsel düşünme becerilerine etkisi. *Turkish Studies Dergisi*, cilt:6/1, 1287-1301
- Karabağ, G. (2005). Hayat bilgisi dersi öğretim programı. hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi. (1. baskı). C. Öztürk. (Editör). Ankara. Pegem A Yayıncılık.
- ..., G. (2012a). Hayat bilgisi dersi öğretim programına göre içerik. S. Öğülmüş. (Editör). *Hayat bilgisi öğretimi ve öğretmen el kitabı*. Ankara. Pegem Akademi Yayıncılık, ss. 53-98.
- ..., G.(2012b).Hayat bilgisi dersi ve öğretim materyalleri. S.Öğülmüş.(Editör). *Hayat bilgisi öğretimi ve öğretmen el kitabı*. Ankara. Pegem Akademi Yayıncılık.
- ..., G. (2012c). Hayat bilgisi dersi öğretim programının tanıtımı. S. Öğülmüş. (Editör). *Hayat bilgisi öğretimi ve öğretmen el kitabı*. Ankara. Pegem Akademi Yayıncılık, ss. 479-496
- Kaymakçı, S.(20012). Tarih öğretiminde çalışma yaprakları ve kullanımı. Demircioğlu, İ. ve Turan, İ. (Editörler). *Tarih Öğretiminde Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı*. Ankara. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Knight, P.(1993). *Primary Geography Primary History*. London:David Fulton.
- Kyving, D. Ve Marty, M. (2000). *Yanıbaşımızdaki Tarih*. (Çev. Nalan Özsoy), İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
- Lee, P.J.(1991). “*Historical Knowledge and the National Curriculum*” in *History in the National Curriculum*. (Ed. R. Aldrich). London: Institute of Education, University of London and Kogan Page.
- MEB. (1968). *İlkokul Programı*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- (2005). *İlköğretim Hayat Bilgisi Programı (1. 2. 3. Sınıflar)*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
- Merey, Z. (2012). İlköğretim sosyal bilgiler öğretiminde vatandaşlık ve insan hakları eğitimi. M. Safran. (Editör). *Sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara. Pegem Akademi Yayıncılık, ss. 719-742.
- Nalçacı, A. ve Ercoşkun, M. H. (2005). İlköğretim sosyal bilgiler derslerinde kullanılan materyaller. *Kazımkarabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11, 141-154.
- Ocak, G. ve Yıldız, S. (2011). 2005 Hayat Bilgisi öğretim programının birleştirilmiş sınıflarda uygulanabilirliğinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi (nitel bir araştırma). *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 11(2), 861-879.

- Özbaş, B. (2012). Tarih öğretiminde gerçek nesnelerin kullanımı. İ. Demircioğlu. (Editör). *Tarih öğretiminde öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı*. Ankara. Pegem Akademi Yayıncılık, ss. 117-133.
- Özdamar, G. (2005). *Belgesel fotoğrafın propagandacı tavrı: AFSAD fotoğraf dergisindeki işçi fotoğraflarının incelenmesi(1978-1979)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Özdemir, M. (1998). *Hayat bilgisi öğrenme ve öğretme etkinlikleri*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Özden, Y. (2003). *Öğrenme ve öğretme*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Özden, Y. (2006). 2004 Hayat bilgisi programının, 1998 hayat bilgisi programıyla karşılaştırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Öztaş, S. (2012). Tarih öğretiminde filmlerin kullanımı. İ. Demircioğlu. (Editör). *Tarih öğretiminde öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı*. Ankara. Pegem Akademi Yayıncılık, ss. 163-182.
- Safran, M. (2009). Türkiye’de tarih öğretimi ve meseleleri. Demirel, M ve Turan, İ. (Editörler). *Tarih öğretim yöntemleri*. Ankara. Nobel Yayın Dağıtım, ss. 8-21.
- Slater, J.(1995). *Teching History in the New Europe*. London: Cassell and Council of Europe.
- Sönmez, V. (1999). *Hayat bilgisi öğretimi ve öğretmen kılavuzu*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Şahin, M. (2009). Cumhuriyetin kuruluşundan günümüze Türkiyede hayat bilgisi programlarının gelişimi. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, cilt:2/8, ss. 402-410.
- Şimşek, A. (2011). Sunuş. A. Şimşek. (Editör). *Tarih nasıl yazılır*. İstanbul. Tarihçi Kitap Evi Yayıncılık, ss. 11-19.
- ... , A. (2012). Görsel tarih materyalleri. İ. Demircioğlu. (Editör). *Tarih öğretimin- öğretiminde öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı*. Ankara. Pegem Akademi Yayıncılık, ss. 135-162.
- ... , (2003). Tarih öğretiminde görsel materyal kullanımı. *G.Ü. Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 143-157.
- ... , (2004). İlköğretim Tarih Öğretimi Açısından 1998 ve 2004 İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarının Karşılaştırılması. *Eğitim Politikaları Online*.
- Tertemiz, N. (2000). *Cumhuriyet döneminde ilköğretim, ilköğretim programları ve gelişmeler (program geliştirme ilke ve teknikleri açısından değerlendirilmesi)*. A. Tazebay. (Editör). Ankara. Milli Eğitim Basımevi.

- Vella, Y.(2001). Yaratıcı tarih öğretimi (çev. B. Ata). *Milli Eğitim Dergisi*, 150.
- Yalın, İ. (2006). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Yıldız, Ö. (2003). Türkiye’de tarih öğretiminin sorunları ve çağdaş çözüm önerileri. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15, 181-190.

EKLER

EK 1: Başarı Testi

Au' 30yau.

Sevgili öğrenciler, aşağıdaki soruları dikkatlice okuduktan sonra doğru cevabı üzerine işaretleyiniz. Her soruda yalnızca bir seçeneği işaretleyiniz.
Katılımlarınız için şimdiden teşekkür eder ve başarılar dilerim...

Emine SUCU
Sınıf Öğretmeni

1. Atatürk Samsun'a niçin gitmiştir?

- A) Ziyaret etmek için.
- B) Kurtuluş Savaşı'nı başlatmak için.
- C) Gezmek için.

2. TBMM ne zaman açılmıştır?

- A) 19 Mayıs 1919
- B) 29 Ekim 1923
- C) 23 Nisan 1920

3. "Halkın yönetime seçimlerle katılmasını sağlamıştır." Noktalı yere aşağıdaki ifadelerden hangisi gelmeli?

- A) Meclisin açılması
- B) Seçim kararı alınması
- C) Cumhuriyetin ilanı

4. Aşağıdakilerden hangisi Medeni Kanunla sağlanmıştır ?

- A) Kadın ve erkek eşitliğinin sağlanması.
- B) Yeni Türk Alfabesinin getirilmesi.
- C) Avrupa ülkelerinin kullandığı ölçülerin kabul edilmesi.

5. "Kurtuluş Savaşı'nı hep birlikte kazandık." Bu ifadede Atatürk'ün hangi özelliği vurgulanmıştır?

- A) Dürüstlüğü
- B) Sanatseverliği
- C) Liderliği

6. Aşağıdakilerden hangisi Atatürk'ün özelliklerinden biri değildir?

- A) Zorluklara karşı yılmaması
- B) Türk ulusuna önder olması
- C) Vatanını sevmesi

7. Atatürk'ün nerede doğmuştur ?

- A) Selanik
- B) İstanbul
- C) Ankara

8. Atatürk'ün annesinin adı nedir?

- A) Makbule Hanım
- B) Zübeyde Hanım
- C) Ülkü Hanım

9. Atatürk öğrenim hayatını ne olarak tamamladı?

- A) Başöğretmen olarak
- B) Kurmay Subay olarak
- C) Mühendis olarak

10. Aşağıdakilerden hangisi, Atatürk'ün yeniliklerinden değildir?

- A) Türk alfabesinin kabulü
- B) Takvim, saat ve ölçülerde değişiklik
- C) Kurtuluş Savaşı'na önderlik etmesi

11. Aşağıdakilerden hangisi Atatürk'ün yaptığı yeniliklerden değildir?

- A) Arap harflerinin kullanılması
- B) Fabrika, hastaneler yapılması
- C) Takvim ve ölçülerin değişmesi

12. "Atatürk'ün 29 Ekim 1923'te Cumhuriyeti ilan etmesi

.....
verdiği önemi göstermektedir." Noktalı yere aşağıdaki ifadelerden hangisi gelmeli?

- A) Cumhurbaşkanlığı yapmak istemesini
- B) Savaşı bitirerek, barışa
- C) İnsan hak ve hürriyetlerine

13. Cumhuriyet yönetimi ile aşağıdakilerden hangisine son verilmiştir?

- A) Yeni Türk alfabesinin kullanılmasına
- B) Yönetimin babadan oğla geçmesine
- C) Kadınların seçme ve seçilme hakkına

14. Atatürk ile ilgili bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Bilim ve sanata önem verirdi.
- B) İyi düşünür ancak acele karar verirdi
- C) Çocukları çok sevdi.

15. İlk Cumhurbaşkanımız Atatürk hangi tarihte göreve gelmiştir ?

- A) 23 Nisan 1920
- B) 19 Mayıs 1919
- C) 29 Ekim 1923

EK 2:Tutum Ölçeği

Sevgili Öğrenci,

Bu anket sizin Hayat Bilgisi dersi ile ilgili düşüncelerinizi öğrenmek için hazırlanmış cümlelerden oluşmaktadır. Bu cümlelerde kesin doğru cevap yoktur. Bunun için dersle ilgili duygularınıza en uygun kararı veriniz. Cümlelerde verilen düşünceye ne kadar katıldığınızı ilgili cümleye ait kutucuğa işaretleyiniz(X).Her cümlenin karşısına yalnız bir işaret koyunuz.

Adınız- Soyadınız :
Okulunuzun Adı :

		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
1	Boş zamanlarımda Hayat Bilgisi Dersine çalışmaktan zevk alırım					
2	Dersler arasında en çok Hayat Bilgisi dersinden hoşlanırım.					
3	Mümkün olsa Hayat Bilgisi dersinin yerine başka bir ders alırdım.					
4	Hayat Bilgisi dersinin ödevlerini sıkılmadan zevkle yaparım.					
5	Hayat Bilgisi dersinden hiç hoşlanmam.					
6	Hayat Bilgisi dersinin saati azaltılırsa memnun olurum.					
7	Hayat Bilgisi dersine isteyerek çalışırım.					
8	Hayat Bilgisi dersi ile ilgili konularla uğraşmak beni sıkır.					
9	Derslerimin arasında Hayat Bilgisi en sıkıcı olanıdır.					
10	Hayat Bilgisi ders kitabına çalışmak hoşuma gider.					

EK 3: Çalışma Yaprağı Örnekleri

FOTOĞRAFLARLA ATATÜRK

Sevgili öğrenciler, aşağıda derste işleyeceğimiz fotoğraflarla ilgili sorular bulunuyor. Bu soruları ders sırasında, sırasıyla fotoğraflarla birlikte sizlere soracağım. Bu sorulara önce siz cevap vereceksiniz. Sonra fotoğrafla ilgili size bilgiler vereceğim. Aynı soruyu tekrar cevaplayacaksınız. Sizden sorular üzerine düşünerek, dikkatlice cevaplamanızı bekliyorum. Cevaplarınızı öğretmenimize göstermeyeceğim. Cevaplarınızdan herhangi bir not almayacaksınız.

Teşekkür ederim.

Emine SUCU

1. Fotoğraf:

Fotoğraf nerede çekilmiş olabilir? Niçin?

😊 Tahminim:

Fotoğraf... Çanakkale... savaşında çekilmiş olabilir...

☆ Cevabım:

Bu fotoğraf... Çanakkale... savaşında çekilmiş bir fotoğraftır.

Fotoğrafta neler görüyorsun?

😊 Gözlemlerim:

İstanbul'un... yer... askerler... tüfekler... yollar... maddeler... askerler... askerler...

Mustafa Kemal'in Samsun'a çıkışı 19 Mayıs'ta bayramı belinde kutlama

Mustafa Kemal'in Samsun'a çıkışını nasıl kutlamak istersin?

Mustafa Kemal'in Samsun'a çıkışı dislarch Atatürk ismini duyurarak kutlayabiliriz

3.Fotoğraf:

Kürsüden konuşan kişi kim olabilir?

Tahminim: Kürsüde konuşan Atatürk olabilir

Cevabım: Kürsüde konuşan Atatürk'tür

Mustafa Kemal'in o gün konuşma yapmasının nedeni ne olabilir?

Tahminim: Mustafa Kemal'in o günün konuşma nedeni TBMM'de çıkardığı

Cevabım: Mustafa Kemal'in o günün konuşma nedeni TBMM'de çıkardığı

😊 Tahminim:

Mecliste bulunan diğer insanlar Meclis'in seyahat arkadaşları olabilir. (örneğin İsmet İnönü, İ. Bülent Erenel gibi) hatırlar isen

☆ Cevabım:

Mecliste bulunan insanlar milletveilleridir. Fikrelerini hatırlar isen arkadaşlar

Milletvekilleri....., mecliste o gün Mustafa Kemal'i dinlerken ne hissetmiş olabilirler?

😊 Tahminim:

Mutlu olurlardı ve gururlandıklarını hissetmişlerdir. Bu gün

☆ Cevabım:

O gün orda olan milletveilleri gururlandı ve mutlu olurlardı

Mecliste bulunan diğer insanların kıyafetleri ile ilgili neler söyleyebilirsin?

😊 Tahminim:

Mecliste bulunan diğer insanlar fes takmışlardır

☆ Cevabım:

Mecliste bulunan insanlar fes takmışlardır

Medya... aralar... günümüz nasıl kutluyoruz? Neden bu kutlamaları yapıyoruz?

😊 Tahminim:

Medya... aralar... günümüz... 23 Aralık... 23 Aralık... 23 Aralık... 23 Aralık...

Bab... anıisyelecinin... kise... Barlı... sırfendekı istordim

4. Fotoğraf :

Fotoğraf nerede çekilmiş olabilir? Neden?

😊 Tahminim

İB M. M. de çekilmiş olabilir. Kurtuluş... savaşı... barış... el... kurtuluşu... olabilir.

★ Cevabım:

anıt... yer... bulmaları... 10... y... çekilmiş... bir... fotoğraf.

Mustafa Kemal'in ayakta olmasının nedeni ne olabilir?

😊 Tahminim

Savaş... duruşu... aldığı... için... Mustafa Kemal ayakta.

★ Cevabım:

Atatürk... halkı... öğretmenleri, öğrencileri ve askerleri salamlamak... için... ayakta.

😊 Tahminim

Gururlandıysanız... kutlu... olursanız...

★ Cevabım:

Mutlu olursanız... sevindiklerdi... heyecanlanırsanız... kutlanırsanız...

Cumhuriyet... bayramı... kutlanırsa o gün sende katılmak ister miydin? Neden?

★

Evet... çünkü... istediğim...

Cumhuriyet... bayramını... biz nasıl kutluyoruz? Neden bu kutlamaları yapıyoruz?

😊

Cumhuriyet... bayramını... sevdiğimiz... giymiş... yaparak kutluyoruz...

nasıl kutlamak isterdin? Niçin?

★

Yusuf'ta cülh, cibandan cülh. Cülh Ataturk yabanc ilhalede bame kuruyor.

4. Fotoğraf

Fotoğrafta hangi ayrıntılar dikkatini çekiyor?

Fotoğrafta... mubalimler... ve duvar halıları... ve küçük... bu... (tahmin)... dikkatini çekti.

Fotoğrafta neler oluyor olabilir?

Fotoğrafta... (tahmin)... (tahmin)...

Bu fotoğrafta Atatürk'ü anlatan özellikleri yazınız.

Hasan... (tahmin)... (tahmin)...

5. Fotoğraf

Fotoğrafta hangi ayrıntılar dikkatini çekiyor?

Fotoğrafta... (tahmin)... (tahmin)...

Fotoğraftaki çocuk neler hissediyor olabilir? Niçin?

Mutlu... (tahmin)... (tahmin)...

Çocukları... ocağı... dursun... selam... dursun... Ataturk... o... çocukları... leşin diğünde... yolda...
yollar... dursun... leşin... için... onları... eştir...

5. Fotoğraf

Bu fotoğraf ne anlatıyor olabilir?

Das Kolonjap hat in der Luft eine sehr große Menge an Wasser.

Bu fotoğrafta Atatürk'ü anlatan özellikleri yazınız.

Egitime dem İsmi, gırtlak, iki gırtlak illeline, sakıp kuluz, önce, yordamın.

Bu fotoğrafa bir isim versen bu ne olur? Neden?

24. Alle Bachspilz- u. Tink. ballen aus

6. Fotoğraf

Bu fotoğraf neler anlatıyor olabilir?

Bu fotoqraf əsasq meydan əhatəsin (Təhlilətlə yoxlanılır)

Bu fotoğrafta Atatürk'ü anlatan özellikleri yazınız.

1. Carum yuehling batanum Heri. garçulin. dogson.

Bu fotoğrafa bir isim versen bu ne olur? Neden?

Değerli sayın başkanım merhaba, hoş geldiniz.

Bu fotoğrafı nasıl anlıyor ve anlatıyor?

Bu fotoğraf Atatürk'ün spor sevdiğini anlatıyor çünkü spor yapıyor.

Bu fotoğrafta Atatürk'ü anlatan özellikleri yazınız.

Yarın, çevre, gençleri ileri götürsün.

Bu fotoğrafa bir isim versen bu ne olur? Neden?

Saglam, baka, saglam, edicuttu, bulmuş, çünkü spor yapmayı sevdiğim.

8. Fotoğraf

Bu fotoğraf neler anlatıyor olabilir? Niçin?

Bu fotoğraf bir ulusal anlatıyor olabilir çünkü ayarlar, Hava, etek, dans, ediyen, Faruk, buzaftan, gelmiş.

Bu fotoğrafta Atatürk'ü anlatan özellikleri yazınız.

İstikrar, baltıra, spor, vatan, gençleri, sab, herkesten, vatançısı.

Bu fotoğrafa bir isim versen bu ne olur? Neden?

Kültürel Türk insanı.

Fotografata beşdel ve badein idbationi qebti

Fotoğrafta Atatürk'ü anlatan özellikleri yazınız.

genelinde modern sanat zihniyetleri, kültürel, tutarsız, insan dışı, milliyetçi...

Bu fotoğrafa bir isim versen bu ne olur? Neden?

statistik oder sonstwie

10.Fotoğraf

Fotoğrafta neler dikkatini çekiyor?

Fotografische doppelte Abbildungen: Objekte, die sich in der Ebene befinden, werden doppelt abgebildet.

Bu fotoğrafta Atatürk'ü anlatan özellikleri yazınız.

Halkın sevgisini barınma, lider, vatansever

Bu fotoğrafa bir isim versen bu ne olur? Neden?

Türkçe yazgısı:

Fotoğraf tarihi gerçeğe uygun mu? Niçin?

Evet. usganderi Ogden, 1913, large white

☆ Cevabım:

Mutlu olduğum ve gülmekten.....

21. Fotoğraf

Fotoğrafta hangi ayrıntılar dikkatini çekiyor?

☆ Cevabım:

Fotoğrafın çekildiği yer, binaların ve bahçesinin görünüşü.....

Fotoğraf hangi gün çekilmiş olabilir? Niçin?

😊 Tahminim:

Fotoğraf 1938 yılında çekilmiştir (10. sınıfta).....

☆ Cevabım:

10. sınıfta 1938.....

İnsanların orada bulunma nedenleri ne olabilir?

😊 Tahminim:

Atatürk'ün talimatları görmek için.....

☆ Cevabım:

Atatürk'ün talimatlarını orada görmek için orada bulundukları.....

Orada bulunan insanların duyguları ne olabilir? Niçin?

😊 Tahminim:

Atatürk'ün talimatlarını orada görmek için orada bulundukları.....

☆ Cevabım:

😊 Cevabım:

Görmek, düşünmek, nerede geldiğini görmek için.

Atatürk'ün orada bulunma nedeni ne olabilir? Niçin?

😊 Tahminim:

Atatürk, ordunun hareketi için orada bulunuyor.

☆ Cevabım:

Barışın için, ordunun hareketi için ve barışın için orada bulunuyor.

30 Ağustos "Zafer Bayramı" olarak kutlama nedenimiz ne olabilir?

😊 Cevabım:

Barışın, huzuru için.

20. Fotoğraf

Bu ne binası olabilir? Neden?

😊 Tahminim:

Bu bir toplantı binası olabilir.

☆ Cevabım:

T.B.M.M.

Fotoğrafta hangi ayrıntılar dikkatini çekiyor?

😊 Gözlemim:

Fotoğrafta binanın tek katlı olması dikkatimi çekiyor. Atatürk, orada tek tek konuşuyor.

Fotoğrafta bulunan insanların orada toplanma nedenleri ne olabilir? olabilir.

😊 Tahminim:

Atatürk, Türkiye için.

☆ Cevabım:

T.B.M.M.'nin kararı için.

 Tahminim:

Gawesdas babhuda bangmat in arda khusaya dhalidiler.

☆ Cevabım:

Sisa besar ini telah masuk

Fotoğrafın tarihi bir önemi olabilir mi? Niçin?

😊 Tahminim:

Polatlır. Çukuri. sarıgöle için. Büyük. 12. önceki. bir. bir. ahır. Polatlır.

Fotoğraf çekildikten sonra neler yaşanmış olabilir?

★ Cevabım:

Fotograf. schilderten... was... in... me... sch... sch...

19. Fotoğraf

Fotoğraf nerede çekilmiş olabilir? Niçin?

 Tahminim:

Fotograf 1. Dupa savasuda zehimny obalelik

★ Cevabım:

Başbakanlık... Mektep... Saray... Cihangir... Kambur... Fakih... ve... Şehit... Çarşısı...

Fotoğrafta gördüğün hangi ayrıntılar dikkatini çekiyor?

★ Cevabım:

Fotografate toprak libkationi zeh

Fotoğraf nasıl bir yerde çekilmiş olabilir?

😊 Tahminim:

Fotoğraf...bir...okul...bahçesinde çekilmiş olabilir...

Fotoğraf hangi dönemde çekilmiş olabilir? Niçin?

😊 Tahminim:

Fotoğraf...İtalya'nın...okul...döneminde çekilmiş olabilir...

☆ Cevabım:

Erenin...İtalya'da...okul...döneminde...İtalya ile ilgili...okul...döneminde...

Fotoğrafta bulunan kişilerin orada olma nedenleri ne olabilir? Niçin?

😊 Tahminim:

Okul...İtalya için...okul...döneminde...

☆ Cevabım:

O...İtalya'da...okul...döneminde...İtalya ile ilgili...okul...döneminde...

Sende o fotoğrafta olsaydın neler hissederdin? Niçin?

😊 Cevabım:

Okul...İtalya için...okul...döneminde...İtalya ile ilgili...okul...döneminde...

18. Fotoğraf

Fotoğrafta kimleri görüyorsun?

☆ Cevabım:

Fotoğrafta...İtalya'nın...okul...döneminde...İtalya ile ilgili...okul...döneminde...

Fotoğrafta hangi ayrıntılar dikkatini çekiyor?

😊 Cevabım:

Okul...İtalya için...okul...döneminde...İtalya ile ilgili...okul...döneminde...

15. Fotoğraf

Bu fotoğrafın tarihte bir önemi ne olabilir mi ? Niçin?

☆ Cevabım:

Bu fotoğrafın tarihi bir önemi vardır. Çünkü bu fotoğrafın sayesinde İstanbul'un kurtuluşu...

16. Fotoğraf

Fotoğrafta kimleri görüyorsun?

😊 Cevabım:

Fotoğrafta Atatürk ve arkadaşları görülmektedir.

Fotoğrafta hangi ayrıntılar dikkatini çekiyor?

☆ Cevabım: Sider olduğu için Atatürk bacasına baka baka oturmuş.

Fotoğrafta Atatürk'ün elindeki çuvalda...

Fotoğraf nerede çekilmiş olabilir? Neden?

😊 Tahminim:

Fotoğraf İstanbul'da çekilmiştir.

☆ Cevabım:

Atatürk'ün İstanbul'da olduğu için çekilmiştir. Çünkü Atatürk İstanbul'da...

Fotoğrafta gördüğün kişilerin tarihi önemi olabilir mi? Niçin?

😊 Cevabım:

Atatürk, Atatürk'ün birisi... yani... bu nedenle... için... tarihi...

Fotoğrafta çeken sen olsaydın nasıl bir anı çekmek isterdin? Neden?

☆ Cevabım:

Fotoğrafı çeken ben olsaydım... çekmek isterdim.

😊 Tahminim:

Bu kişi Mustafa Kemal'in eşi'dir.

★ Cevabım

Bu kişi Atatürk'ün doğduğu evdir.

Mustafa Kemal'in doğduğu ev nerede bulunuyor olabilir? Neden?

😊 Tahminim:

Mustafa Kemal'in doğduğu ev Selanik'te bulunuyor. Çünkü kuskun kitaplarından da bu evin
burada olduğunu biliyorum.

★ Cevabım:

Bu ev Selanik'te bulunuyor. Çünkü Atatürk'ün doğduğu evi Selanik'tir.

Atatürk'ün doğduğu evi anlatabilir misin?

★ Gözlemim:

Atatürk'ün doğduğu evi Selanik'te bulunuyor. Çünkü kuskun kitaplarından da bu evin
burada olduğunu biliyorum.

O dönemde yapılmış olan ev ile günümüzde yapılan evlerin benzerlikleri ve farklılıkları
nelerdir?

★ Cevabım:

Selamet olmasın. Bu evin Selanik'te olduğunu biliyorum. Çünkü kuskun kitaplarından da bu evin
burada olduğunu biliyorum.

12. Fotoğraf

Bu fotoğrafı daha önce görmüş müydün? Eğer gördüysen nerelerde gördün?

★ Cevabım:

Evet görmüştüm. Bu fotoğrafı Atatürk ile ilgili dokümanlarda, kitaplarda ve gazetelerde gördüm.

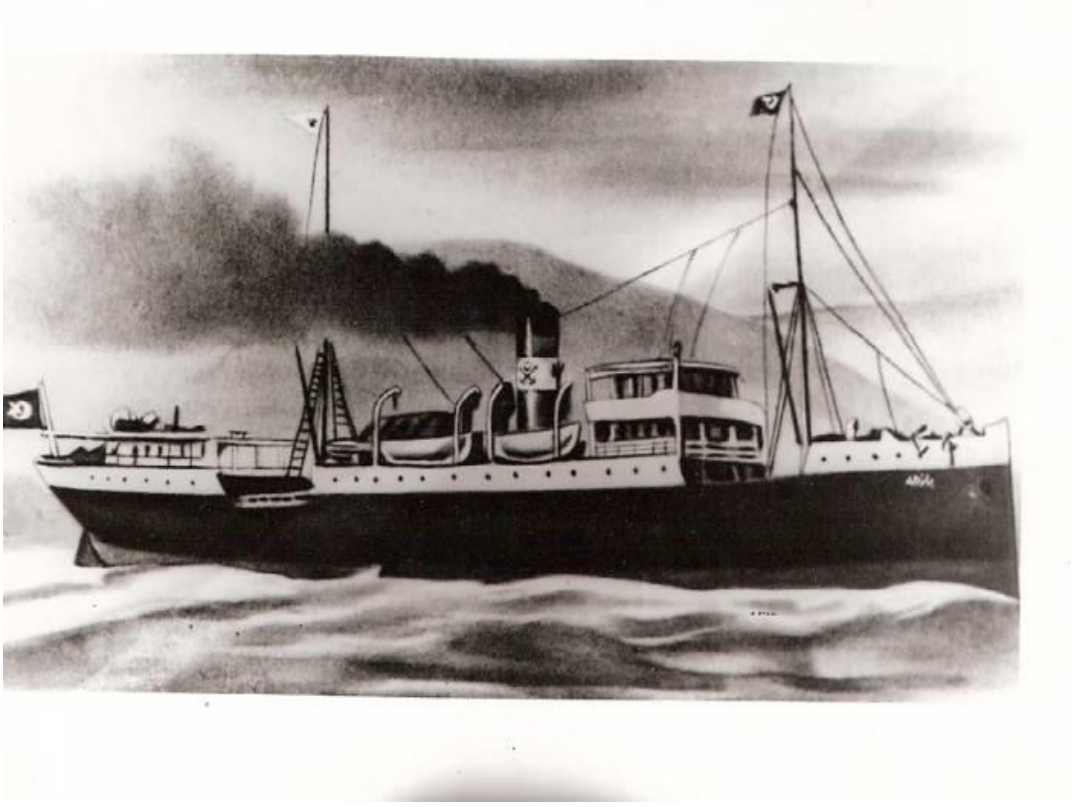
Fotoğrafta gördüğün kişi kim olabilir?

★ Cevabım:

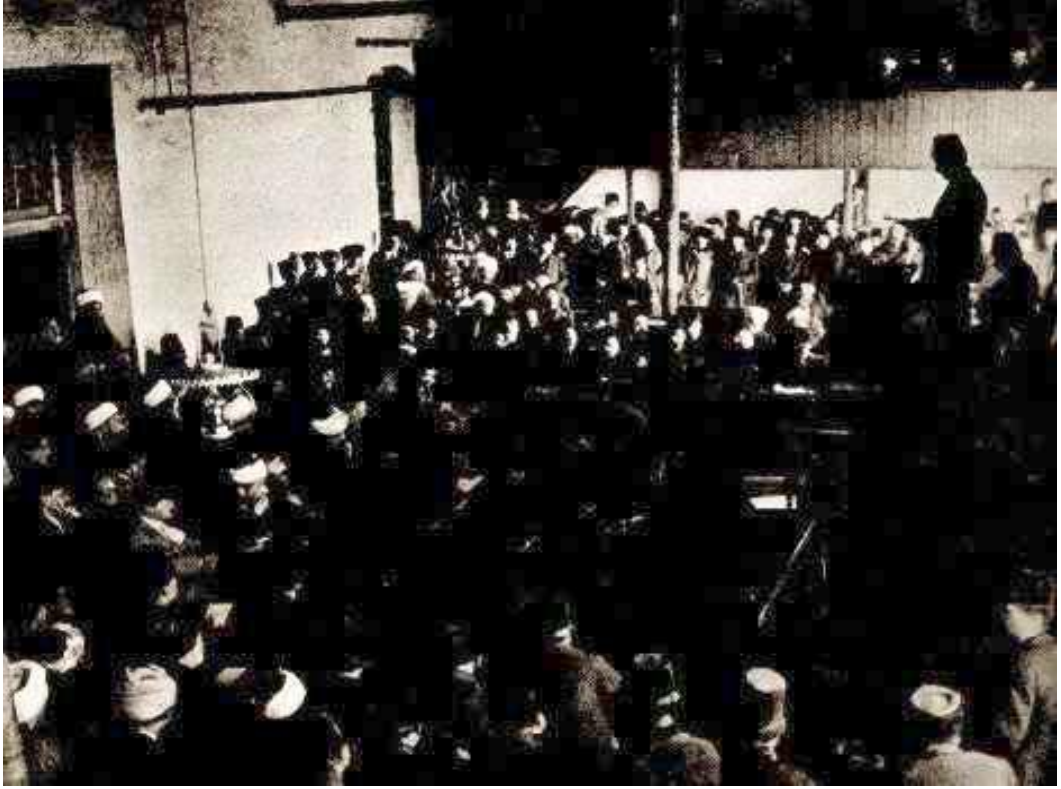
Fotoğrafta gördüğüm kişi Ali Rıza Efendi'dir.

EK 4:Çalışmada Kullanılan Fotoğraflar ve Sorular

1. Fotoğraf nerede çekilmiş olabilir?
2. Fotoğrafta neler görüyorsun?
3. Fotoğrafta kimleri görüyorsun?
4. Atatürk'ün cephede bulunma nedeni ne olabilir?

- 1.Bandırma vapuru nereye gidiyor olabilir?
- 2.Fotoğrafta çekildiği zamanla ilgili ipuçları neler olabilir?
- 3.Bu vapurun tarihi bir önemi olabilir mi?
- 4.Atatürk'ün Samsun'a çıkışını bizler nasıl kutluyoruz?
- 5.Atatürk'ün Samsun'a çıkışını nasıl kutlamak istersin?

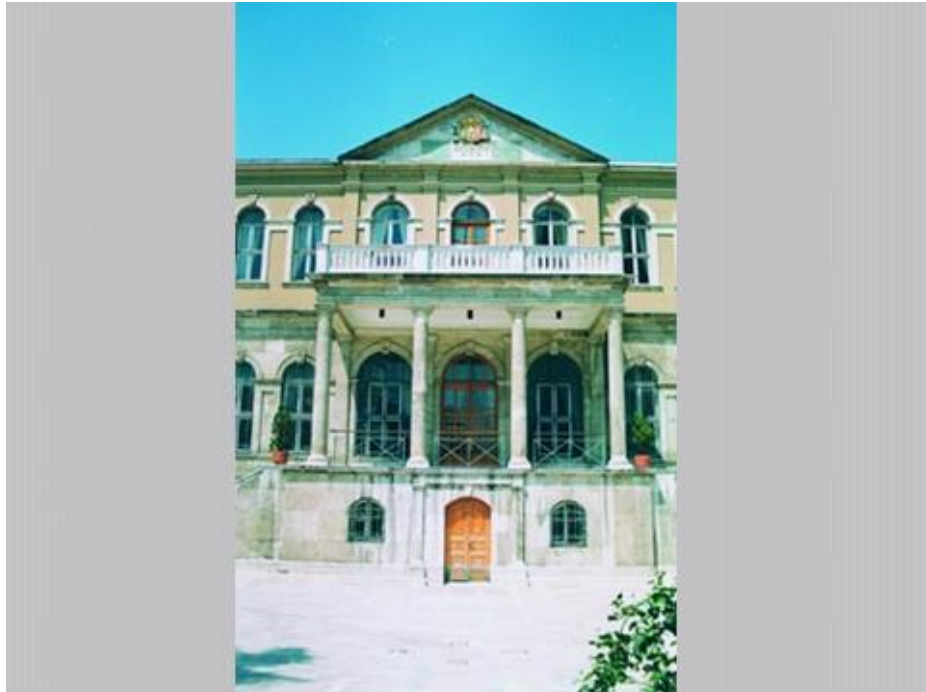
- 1.Kürsüde konuşma yapan kişi kim olabilir?
2. Atatürk'ün o gün konuşma yapmasının nedeni ne olabilir?
- 3.Mecliste bulunan insanlar kim olabilir? Sence niçin oradalar?
- 4.Milletvekilleri, mecliste o gün Atatürk'ü dinlerken ne hissetmiş olabilirler?
- 5.Mecliste bulunan insanların kıyafetleri ile ilgili neler söyleyebilirsin?
- 6.Meclis'in açılış gününü biz nasıl kutluyoruz? Neden bu kutlamaları yapıyoruz?
- 7.Meclis'in açılış gününü nasıl kutlamak istersin?

- 1.Fotoğraf nerede çekilmiş olabilir?
- 2.Atatürk'ün ayakta olmasının nedeni ne olabilir?
- 3.Geçit törenine katılan öğrenciler, öğretmenler ve askerler neler hissetmiş olabilir?
- 4.Cumhuriyet Bayramı kutlamalarına o gün sen de katılmak ister miydin?
- 5.Cumhuriyet Bayramı'nı biz nasıl kutluyoruz?

1. Fotoğrafta gördüğünüz kişi kim olabilir?
2. Şemsî Efendi ismini daha önce duymuş muydunuz?

1. Bu ne binası olabilir?
2. Bu okulun tarihi bir önemi var mıdır?
3. Bu okul nerede bulunuyor olabilir?

1. Bu ne binası olabilir?
2. Bu okulun tarihi bir önemi var mıdır?
3. Bu okul nerede olabilir?

1. Fotoğrafta hangi ayrıntılar dikkatinizi çekiyor?
2. Fotoğrafta gördüğünüz kişiler kimler olabilir?
3. Atatürk bu fotoğrafı hayatının hangi döneminde çekirmiş olabilir?

1. Bu fotoğrafta kimleri görüyorsunuz?
2. Bu fotoğraf nerede çekilmiş olabilir?
3. Fotoğraf Atatürk'ün hayatının hangi döneminde çekilmiştir?

1. Bu ne binası olabilir?
2. Atatürk'ün doğduğu ev nerede bulunuyor olabilir?
3. Atatürk'ün doğduğu evi anlatabilir misin?
4. O dönemde yapılan evler ile günümüzde yapılan evlerin benzerlikleri ve farklılıkları nelerdir?

- 1.Bu fotoğrafı daha önce görmüş müydün? Eğer gördüysen nerelerde gördün?
- 2.Fotoğrafta gördüğün kişi kim olabilir?
- 3.Fotoğrafın çekilmiş olduğu döneme ait hangi ayrıntılar dikkatini çekti?

- 1.Bu fotoğrafı daha önce görmüş müydün?
- 2.Fotoğrafta gördüğün kişiler kimler olabilir?

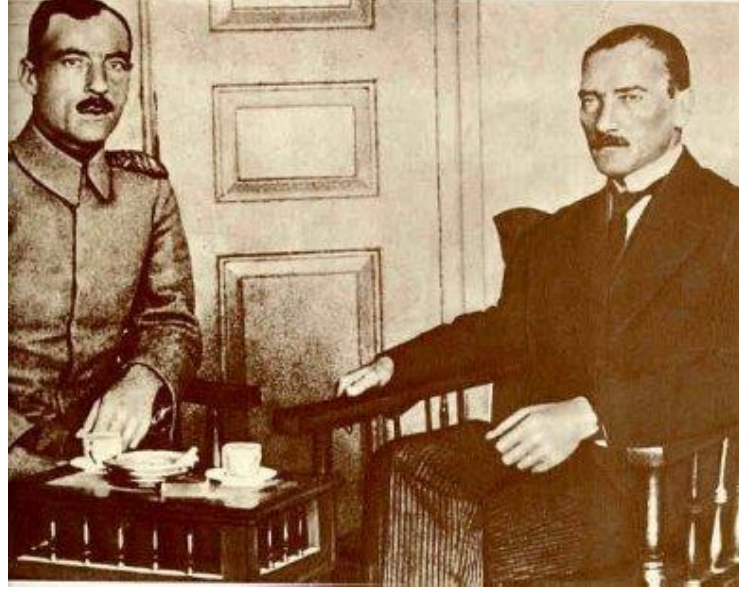
- 1.Fotoğrafta gördüğün kişi kimdir?
- 2.Fotoğrafta hangi ayrıntılar dikkatini çekiyor?
3. Fotoğraf bize Atatürk'ün hayatı ile ilgili hangi bilgiyi veriyor?
- 4.Fotoğraf Atatürk'ün hayatı ile ilgili anlatılan gerçeklere uygun mu? Neden?

- 1.Fotoğrafta kimleri görüyorsun?
- 2.Fotoğrafta hangi ayrıntılar dikkatini çekiyor?
- 3.Fotoğraf nerede çekilmiş olabilir? Neden?
- 4.Fotoğrafta gördüğün kişilerin tarihi önemi olabilir mi? Niçin?
- 5.Fotoğrafta çeken sen olsaydın nasıl bir anı çekmek isterdin?

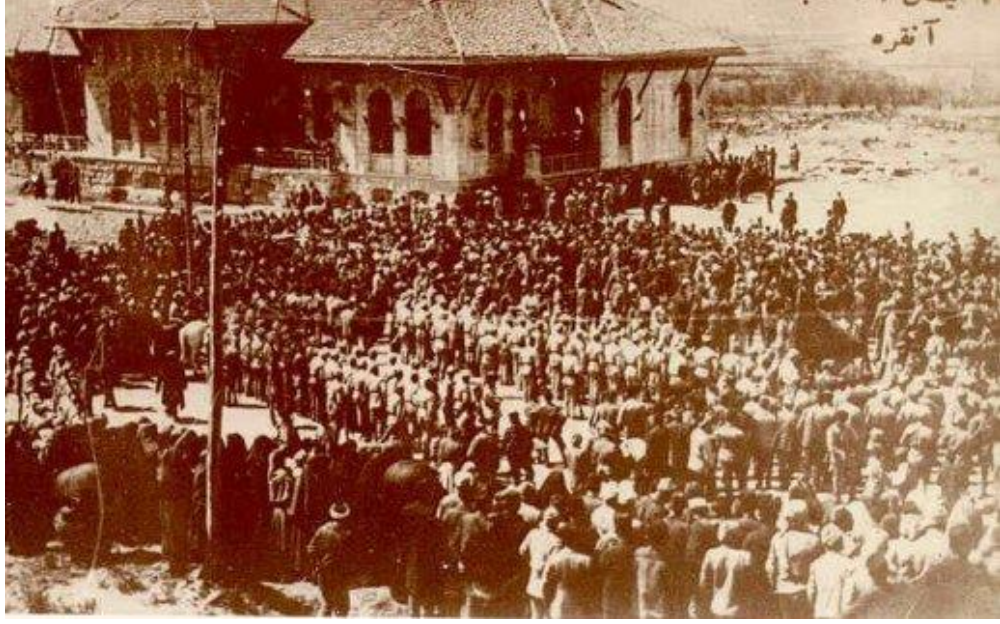
- 1.Fotoğraf hangi dönemde çekilmiş olabilir?
2. Fotoğrafta bulunan kişilerin orada olma nedenleri ne olabilir?
- 3.Sende o fotoğrafta olsaydın ne hissederdin?

1. Fotoğrafta kimleri görüyorsunuz?
2. Fotoğrafta hangi ayrıntılar dikkatini çekiyor?
3. Fotoğrafta bulunan kişilerin orada olma nedenleri ne olabilir?

1. Fotoğraf nerede çekilmiş olabilir?
2. Fotoğrafta gördüğün hangi ayrıntılar dikkatini çekiyor?
3. Fotoğrafta bir kişi seçiniz ve seçtiğiniz kişiyi canlandırınız.
4. Atatürk'ün orada bulunma nedeni ne olabilir? Niçin?
5. 30 Ağustos , “Zafer Bayramı” olarak kutlama nedenimiz ne olabilir?

1. Bu ne binası olabilir?
2. Fotoğrafta hangi ayrıntılar dikkatini çekiyor?
3. Meclisin açıldığı gün sen de orada olsaydın neler hissederdin?
4. Fotoğrafta hangi ayrıntılar dikkatini çekiyor?

1926 yılı, Türkiye için büyük kültür hamlelerinin hızlandığı sene olmuştur. Bu kültür savaşının başında, aynı başkomutan vardı. Bu sefer elbisesi sivil, karargahı kütüphane, silahları Kitaplarıdır...

1. Fotoğrafta hangi ayrıntılar dikkatini çekiyor?
2. Atatürk fotoğrafta neler yapıyor olabilir?
3. Bu fotoğrafta Atatürk'ü anlatan özellikleri yazınız.
4. Fotoğraf tarihi gerçekliğe uygun mu? Niçin?
5. Fotoğraf hangi dönemde çekilmiş olabilir? Niçin?

1. Atatürk'ün yanındaki kişi kim olabilir?
2. Atatürk bilim insanını niçin çağırmış olabilir?
3. Bu fotoğrafta Atatürk'ü anlatan özellikleri yazınız.

1. Fotoğrafta hangi ayrıntılar dikkatini çekiyor?
2. Bu fotoğrafta Atatürk'ü anlatan özellikleri yazınız.
3. Bu fotoğrafa bir isim versen hangi ismi verirdin? Neden?

1. Fotoğrafta hangi ayrıntılar dikkatini çekiyor?
2. Fotoğraftaki çocuk neler hissediyor olabilir? Neden?
3. Bu fotoğrafta Atatürk'ü anlatan özellikleri yazınız.

1. Bu fotoğraf neler anlatıyor olabilir?
2. Bu fotoğrafta Atatürk'ü anlatan özellikleri yazınız.
3. Bu fotoğrafa bir isim versen bu ne olur? Neden?

1. Bu fotoğraf ne anlatıyor olabilir? Niçin?
2. Bu fotoğrafta Atatürk'ü anlatan özellikleri yazınız.
3. Bu fotoğrafa bir isim versen bu ne olur?

1. Fotoğrafta neler dikkatini çekiyor?
2. Fotoğrafta Atatürk'ü anlatan özellikleri yazınız.
3. Bu fotoğrafa isim versen bu ne olur? Neden?

1. Fotoğrafta dikkatinizi en çok neler çekti?
2. Fotoğraftaki insanların kıyafetleri ile ilgili neler düşünüyorsunuz?
3. Fotoğraftaki insanların elinde şapka olmasının özel bir nedeni olabilir mi?

1. Fotoğraf nerede çekilmiş olabilir?
2. Atatürk'ün tahta başına geçmesinin nedeni ne olabilir?

EK 5-İzin YazısıANKARA VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

BÖLÜM : İstatistik Bölümü

SAYI : B.08.4.MEM.0.06.20.01-60599/ **98023**

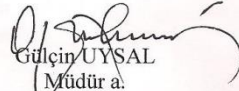
07/12/2011

KONU : Araştırma İzni
Emine SUCUGAZİ ÜNİVERSİTESİ
(Eğitim Bilimleri Enstitüsü)

- İlgi : a) MEB Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi.
b) Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsünün 27/10/2011 tarih ve 9896 sayılı yazısı.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Emine SUCU'nun **"İlköğretim 3. sınıf Hayat Bilgisi dersinde Tarih konularının öğretiminde fotoğraf kullanımının öğrenci başarısına derse olan tutumuna ve öğrenmede kalıcılığı etkisi"** konulu tezi ile ilgili çalışma yapma isteği Müdürlüğümüzce uygun görülmüş ve araştırmanın yapılacağı İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne bilgi verilmiştir.

Mühürlü anket örnekleri (3 sayfadan oluşan) ekte gönderilmiş olup, uygulama yapılacak sayıda çoğaltılması ve çalışmanın bitiminde iki örneğinin (CD/disket) Müdürlüğümüz İstatistik Bölümüne gönderilmesini rica ederim.

Gülçin UYSAL
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

EKLER :

Anket örnekleri (3 sayfa)

İl Milli Eğitim Müdürlüğü-Beşevler
İstatistik Bölümü
Bilgi İçin: Nermin ÇELENK

Tel : 223 75 22
Fax: 223 75 22
istatistik06@meb.gov.tr